

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

Revistă Periodică Eclesiastică

A

SĂNTULUI SINOD AL S-TEI BISERICI AUTOCEFALE ORTODOXE
ROMANE.

A'NUL AL XXIV-lea, No. II.

FEBRUARIE.

TABELA MATERIILOR

	Pag.
1 Amintiri din Istoria Bisericească.	921
2 Predică despre datoriile soților.	938
3 Sistemul Filosofico-Teologic al Fericitului Augustin.	945
4 O societate folositoare și patriotică.	955
5 Predica în vechime.	972
6 Dare de sémă.	984
7 Monastirea Doljeshi.	994
8 Donațiuni	1001

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

1901.

AMINTIRI DIN ISTORIA BISERICESCĂ

De la 1750—1800

de

SERGIU MACREŪ.

Vești Biserica Ortodoxă Română, an. XXIV, No. 9.

PARTEA III.

Furtuna ce amenința biserica lui Christos, așa ridicându-se și erumpând, s'a răspândit jur împrejur și a nimicit tot ce-i eșea înainte. Iar Preasf. Patriarch ecumenic Domnul Teodosie, îngrijindu-se acestul de Dumnezeu așezat mare vas al bisericei în blândeță și modestie, înfricoșându-se și tremurând și pururea având privirea către Conducătorul său Christos, și în tot timpul invocând povățuirea și sprijinul său precum și mântuirea a tot vasul, îl mână la limanul știut al chemării cei de sus, percurgând cu norocire valorile acestui timp mult turburat. Cătră Arhieriei pe deoparte a trimis enciclice ca să fie atenți asupra celor ce provocă scandale, iar pe de alta îndemna pe popor la răbdare și lucrând ce este bun cu speranța în Dumnezeu să nu se înrăutățescă în întristări și să nu dea nici un motiv celor

ce caută să ne facă nouă rău. S'a ocupat și de disciplina bisericilor și economisa cele trebuitoré și tóte le făcea cu judecată, lucrând în tóte ceea ce este drept și bun. Fiind-că svânturaturul Marte s'a rănit și îngâmfatul Senaherim, Generalisimul de atunci și Vizirul împărăției a fost condamnat la mórte, cu care au suferit împreună și dintre ai noștri marele Dragoman Neculae Suțu, mare logofet al Bisericeii, și Domnitorul Moldovei Grigorie Calimah, a turburat biserica lui Christos în parte o ast-fel de nedreptate peripețiile acestor doi străluciți ómeni; dar calomnia nu i-a adus nici un rău óre-care altul, pentru că conlucrând cu cei de o credință, fiind evidentă nedreptatea, că spre rușinea propriilor lor nereușite i-au condamnat pe aceștia, adaugându-și lor înșiși păcate. Pentru aceste ucideri nedrepte întristându-se lucra ca un părinte și înrăurind în favórea mântuirii celor prinși dintre ei Preasf. Domn Teodosie și nu cruța nici bani, dacă era trebuință și era gata la tot ce i se cerea.

Iar cetașii Romei, întrebuițând cu Otomanii contra Ortodoxilor alianță secretă, cu curagiú prietenesc au cerut ca să se ia iarăș de la noi locurile sfinte, Mormintul cel de viață făcétor, sperând că vor reuși cu siguranță. Iar Monarhul Otomanilor prin intervenția comună primind mijlocirea (negociarea), vedând însă și violența, și inclinând tiranicește pentru nevoea de pretutindenii, a întreat pe întâiul judecător și șeful religiunei să'si dea părerea lor, după legea lor. Atunci el a dis că trebue să se cugete, pentru că de aiúrea nu póte să știe de cât de la noi cele despre noi, a întreat secret pe un pios doctor din cei ce venea la el, cum posedăm noi aceste locuri. Iar acela, neștiind să spună ceva sigur despre acestea, i s'a poruncit să se informeze, dar sub amenințare să nu se afle ceva despre acésta. Deci venind acel boer la Preasf. Ptolemaidei, Domnul Sofronie și, lámurind tóte, l'a întreat ce să spună ca să câștige cestiunea. Iar acesta înțelegând trebuința, cu-

prins de frică și temându-se i-a spus că ar trebui să plece îndată și să spue toate prea fericitului Domn Efraim al Ierusalimului, și să nu se témă de loc că s'ar da pe față cele vorbite, și porunca orîi răspunsul ce ar lua de la el, acela cu exactitate și prompt să facă. Căci Domnul a privit spre noi cu bine și speranța apusenilor va fi zadarnică. Decî ducându-se și aflându-l, numai el singur cu Patriarhul, i-a istorisit câte i s'aũ încredințat lui secret de mărețul Domn și cel mai înalt judecător. Iar acela pentru răutatea apusenilor cea sălbatică și nerușinată suspinând și spălmântat de schimbarea de odată a Stăpânitorului, a alergat la Dumneșeu cel de sus cerënd ajutorul său, ȳicënd: Să nu fie să se rușineze prin mine cei ce sufăr Dómne al puterilor și să se depărteze prin mine cei ce te caută pre tine și cei ce urméză urmelor tale Dumneșeule al lui Israil! Acestea rugându-se și imputernicindu-se și venindu-și în sine, scoțënd din hartofilachiũ condica ce avea de la început până și sub acest monarh Mustafa scrisorî împărătești succesiv întărite, cari confirmaũ proprietatea sfintelor locuri din Ierusalim, le a adus acestea și a ȳis că din acestea va cunõște câte-i trebuesc să știe prea bunul nostru Domn. Când decî le a cetit și le a sêrutat acestea primul judecător a făcut anafora înscris Impêratului și s'a dat părerea că de a se lua de la noi sfințitele locuri de închinăciune din Ierusalim și să li se dea latinilor stă în puterea lui, dar nu este nici drept, nici priincios, și nici spre mărirea lui este de a lucra în contra sa și a atâtor împêrați. Decî cu chipul acesta și acum aũ căđut din speranțe și n'aũ reușit latinii să ia sfințele locuri de închinăciune.

Fiind-că n'a reușit înainte și a fost respins din Dacia Marte otomanicul s'a înfuriat asupra Dacilor, călcând convențiunile, și jefuind pe supuși i-aũ robit și însușindu-și cele străine, ca ale sale, și răpindu-le, ca străine, ș'a schimbat nebunia lor pe socotéla celui ce suferă, numindu-i (ἀσίδας)

asiđi și calomniindu-i de apostatți. Din această cauză mulțime de nevinovați au fost duși sclavi în Constantinopol și i-au împrăștiat peste tot pământul. Dar, în asemenea nevoi și grele împrejurări pentru religiozitate, zelul și iubirea către Dumnezeu strălucea. Căci omenii religioși și ortodocși din totă stăpânirea Otomanică, strivindu-se, ș'au pus totă nădejdea lor spre Dumnezeu, nu pentru că au călcat fără cuvânt pretențiile stăpânitorilor; ba încă au golit și comori pentru rescumpărarea fraților de aceeași credință, și dintre sclavii aduși puțini le au scăpat pe cari nu iașu rescumpărat prin bani. Căci se rescumpărau nu numai cei ce erau expuși în piață spre vândare, dar rescumpărau și pe cei din case cu o dare mai mare și cu sume mai mari. Căci nimeni nu cruța banii pentru scăparea celor de o credință, nu săracul, nu bogatul, nu particularul, nu boerul, ci cu toții împreună se întreceau și în special era gata fie-care să cheltuască și căuta să întrecă pe orî care altul: se vindeau juvaerele femeilor, se dădeau podóbele fecióelor; și averile copiilor cu mâni curate pentru frați de către pruncii gângăvitori, cedându-se; s'au adaus religiozitatea la aceea ca o garanție pentru mame.

Acestea vędęndu-le Preasf. Domn Teodosie se bucura mărind pre Dumnezeu și rugându-se ca să întrecă bine-cuvîntarea lui și harul sęu asupra poporului credincios și zelul dumnezeesc al obștiei să se țină aprins prin pilda lui, gata fiind a'și jertfi și sufletul pentru binele turmei bunul păstor, ucenicul începătorului turmei, Christos.

Deci anul 1770, începęnd, se scurgea acest an prea strălucit și însemnat, epocă de faptele cele mai mari, în care s'au săvırșit atâtea prefaceri între neamuri și care a fost un triumf important al Bisericei Ortodoxe. Intre Otomanî însă grupările erau mai mari și pregătirea de război era în vigóre. Pretutindenea temeri, pentru că se svonea că și pe mare vine marina și pe uscat înaintéază și se înmulțesc

puterile Rusești. Apoi batjocurile soldaților mai multe, jafurile și speranțe dispărute, iar curagiul deșert din cele ce suferise în cel anterior. Deci făcându-se primăvară bubuia marea, iar pământul suspina de greutatea mulțimei armelor, cailor, bărbaților, vaselor de rezboi și de totă pregătirea de tot felul a lui Marte. Se zguduia și se turbura tot orașul și țara și pentru greutatea cele prezente și de așteptarea celor ce erau să vină. Dar în toate aceste împrejurări Preasf. Domn Teodosie, avându-și speranța în Dumnezeu, cu bărbăție sta în fruntea bisericilor lui Dumnezeu și cu ajutorul lui Dumnezeu le scapă de vătămarile ce le venea de pretutindenă, neturburându-se de loc și nescîrbindu-se. Inșă nu numai în limanurile grecești noii Argonauți, ci, curajoșii argonauți Ruși, au ancorat și la litoralele Epirului, Etoliei și Peloponesului, revoltându-i și reclamându-și libertatea cea atât de iubită. Dar acesta întimplându-se au spălmântat și pe Preasf. Domn Teodosie și revoluția mulțimei cei fără șef n'a putut curând s'o astâmpere, pentru că cei mai mulți dintre Arhieriei de acolo au fost atrași în ea de popor, ci a căutat ca măcar restul lor să-l scape, trimițând la Ioanina, Arta și Atena ca să-i mustre și să-i pedepsescă pe aceia pentru pornirea lor desordonată și chemându-i pe aceștia la datoria lor. Indată a scris în totă Eparhia ca să fie cu îngrijire și să nu se arunce necugetat în primejdia cea mai necuviincioasă, cugetând, cu deșerte amăgiri, nejudecând, nici împrejurările, nici pe prieteni, de vrăjmași deosebindu-i și nici distingând pe ipocriți de omenii sinceri.

Dar, vorbind acum de Peloponez, cum să-l trec fără a lăcrăma? Ce plângere și ce izvor de lacrimi mî-ar fi de ajuns? Și ce cuvînt ar fi suficient de a istorisi? Care și câte s'au întimplat atunci în această împrejurare de o sălbătăcie barbară și o cruđime neomenesca, întrecînd orîce iperbolă. Revoluția în această împrejurare ș'a luat începutul din pornirea instinctivă pentru libertate. Pe acesta, vedînd

mai ales înrădăcinată între ei, prin o meșteșugire nevădută s'au rezvrătit, cine a fost atunci carii i-au îndemnat și escitat la acésta, prin înșălăciuni și viclenii aprindēnd tótă mintea sănătósă și să-i arunce într'o primejdie atât de dăunătóre. Iar începutul atător și atător rēle de odată să știe că-și are izvorul în ideea tâlhărescă și fără milă a Maniaților. Căci vasele rusești. plutind la Navarin și vedēndu-se de pretutindenī, tot poporul de odată s'a mișcat și turburat și s'a înarmat cât a putut, dar mânilor nedreptilor nu guvernēză, ci, dorindu-și propria lor libertate, aveau trebuință de un Conducător, sau să câștige ceea ce dorea. Dar cei ce i-au escitat, arătându-se că sunt uneltitori de rău mai cu sémă, s'au împrăștiat; iar acela adunându-se și coalisându-se, fiind fără șef și nedisciplinați și în genere ne constituiți, necunoscēnd nici de cine să se păzască, nici ce să lucreze spre folos. Mulți din ómenii cuminți și bogați și chiar dintre Arhierii, vedēnd pornirea acestora nejudecatā și nesigurā ș'au scăpat viața fugind în insule. Țipaū asupra lor și Otomanii din acest chersones, cerēnd Guvernator, pe care, dacă 'și l'ar lua, s'ar liniști cu credincioșie. Dar mulțimea ca întâpată de strechie, pornită fără judecatā spre rău, și neștinută de nici o putere, alerga ca un cal pe șes bătēnd din piciorē, în libertate, sau mai bine dis, rumpēnd legăturile autorităței (puterei), și nici a stănut ca să se stabilizeasca situația sa, pentru că n'avea bărbați conducători, și nici nu puteau să judece ceea ce era să se întimple. Deci se purta într'o parte și alta ciocnindu-se și alergaū în grupe și intrunindu-se se resvrateaū și nu făceaū nimic din cele ce trebeaū și nici puteaū să facă, ci dór că se bucuraū de libertatea momentană. Li s'a părut să se bucure de acésta, căci erau liberi de autoritate și ca niște dezmetici zburdaū. În o ast-fel de adunare și desordine conducătorii Maniați s'au făcut conducători de tóte rēlile, iar nu de libertate, de cruđimi barbare și de o tâlhărie feroce asupra

Otomanilor, tăindu-i fără milă, barbarie și neuman ucigându-i și tăind bătrâni slăbănogiți, femei îngreunate, feciore tinere, prunci gângăvind, de totă vrsta și starea și îndemnând și pe alții mulți să facă asemenea după exemplul lor.

De aicea deci a pornit o grupare și resvrătire cu totul distrugătoare în Peloponez; acesta privind'o marina împărătească a Rosiei având de șef pe principele Alexandru Orlof, s'a încercat a o întrebuița în contra vrăjmașilor, pentru eliberarea celor de o credință, dar când a înțeles că acea răzvrătire era desordonată și formată din tot soiul de omeni, vădând că nu poate face nimic, s'a dus, căutând marina vrăjmașă. Iar aceia, perdându-și speranțele imaginate, Maniații s'a refugiat în peșterile și în pădurile lor grele de străbătut, aducând cu ei pe mulți de dinafară; iar alții au scăpat în insulele Epirului și în Chitira, iar majoritatea au fost prinși, vai! și duși spre jungchiere ca oile! Căci Otomanii din totă Ahaia și Tesalia, împreună cu Epirul și Iliria de dincolo intrunindu-se la o laltă, pentru că nimeni nu li se împotriva și opunea și la Istm și la oră care parte a litoralului Golfului, ca niște lupi hrăpitori, cu mult mai mult au întrecut atrocitatea Maniaților; căci ucigătorii și vărsătorii de sînge n'au lăsat la o parte oră-ce invențiune li s'ar fi părut lor de o schinguire mai grea și mai neumană, ba încă se gîndeau și aflaū tôte pornirile ce nici în năvala cea mai vrăjmășască n'a existat. Turbau și după bani, și nemulțămindu-se cu ceea ce aflaū, cercetându-i pe cei presupuși că au ceva, îi puneau pe foc și-i prăjaū în frigări ca nu cum-va să le scape ceva. Deci cu o ast-fel de nebulie a omenilor furioși, distrugându-se oră-ce oraș și localitate și în genere oră-ce locuință a creștinilor în Peloponez, n'au lăsat necercetat nici refugiile munților și crăpăturile ascunse neșefuite și ne sîngerate, ci tôte jăfuindu-le și prădându-le, când cu sîngele celor mai mulți nevinovați, de tot sexul și vrsta, au roșit pămîntul și totă bogăția vē-

duță și neveduță fie de la biserică sau din case particulare le-au adunat și au sclăvit și pe cel din urmă individ. Dar tocmai pentru cele ce se păreau iubitorii de argint barbari că se purtau mai uman, tocmai pentru acele cei nenorociți se văcarau mai mult, părinții plângând pe fiil lor, femeile înțelepte despărțindu-se de bărbații lor virtuoși, frații separându-se de frați și copiii tineri răpiți din brațele mumelor, feciore tinere cu violență luate din casele părinților de mâni barbare, rude de rude, prietini de prietini, cunoscuți de cunoscuți rezlețiți pentru tot-déuna și sclăviți, căci nu-i întrista pe ei mórtea, cât separarea pentru vecie și să nu sufere ceva în ale religiei, schimbându-și credința, pentru care tóte muncile le suferea; căci nimeni n'a căduț din credință, deși atâtea miil au fost omorâți.

Pentru ca să nu secătuiască cu totul pămîntul rēutatea Albanezilor, a trimes împēratul ca să scape pe popor de invinuire, în cât pe nimeni să nu mai tragă în judecată, anunțând și asigurând ertare de tóte relele. A trimis și preasf. Domn Teodosie Arhierēi noi în tóte Eparhiile Peloponezului. recomandând prin scrisori împērătești apărarea poporului pios ce a mai rēmas, cum și o protecțiune însemnală și apărare tare, așa ca fie-care să se reazeze în ale sale, ridicându-se violența, avariția și orī ce altă rāpire și nedreptate din partea otomanilor. Decī tóte acestea și câte vor urma în istoria politică și etnică tóte cu certitudine și pe larg se vor descrie. Atâta este de însemnat în present că din Maīna mai întāiū a început nedreptatea, iar rezbunarea asupra ei a fost cea din urmă. Căci deaicea pornind cei-l-alti Peloponisieni n'au putut căștiga libertatea, dar au făcut rēu conlocuitorilor lor Otomanī. Cei ce au primit pe Albanezi și prin ei făcēnd nedreptate peste marginele dreptului, în urmă au suferit fórte multe rele de la Albanezi; și aceștia la urma urmei sfărîmāndu-se, și de către creștini tāindu-se, afară de femeile osmanliilor, ș'au luat resplata

întreprinderii lor, apoi și Maniații au suferit ultima pedeapsă. Ast-fel dreptatea întinđându-se asupra orii căruia insultător, orii ce nelegiuire și nedreptate a fost pedepsită și se pedepsește spre viețuirea înțeleptă a popoarelor ce locuiesc împreună.

În acest an 1770, în luna lui April, trecând din viață prea fericitul patriarh al Ierusalimului Domnul Serafim, cu conînțelegera, socotința, îngrijirea și concursul tuturor Aghiotafților, alegându-se patriarh Mitropolitul Ptolemaidei, Domnul Sofronie, a fost înaintat la preasf. scaun Apostolic al Ierusalimului, făcându-se și permutarea canonică și prea strălucită creștinilor credincioși. Cu cât i-a întristat pe credincioșii de sub preasf. scaun apostolic al Ierusalimului și în acest mare oraș și multe alte părți lipsa celui prea fericit și pururea pomenit patriarh Efraim, cu atâta i-a îmbucurat alegerea prin concurs comun și urmarea la acest scaun apostolic a prea fericitului Domn Sofronie, fiind-că ambii și în virtute și în știință acelaș renume aveau și se învredniceau de acelaș respect și iubire de toți cei ce-i știau s'au i-ar fi vădut, atât de evidentă era în ei virtutea și harul minunat și cu prisosință vărsat asupra lor.

Tot în acest an locuia în muntele Atonului trei foști Patriarhi, adică preasf. Domn Ciril al V, Domnul Serafim al II și Domnul Samuel I. Dar preasf. Domn Ciril care trăia în schitul Sfintei Anei, ducând viața cuvioasă și înainta în cugetări înalte către Dumnezeu, pe când preasf. Samuel prin învoire împărătescă s'a întors în Constantinopol. Preasf. Serafim însă, fie de frica ce-l amenința, calomniat ca Patriarh, saū prin o cugetare greșită, necuviincioasă, fugind, s'a adăpostit la marina împărătescă a Rosiei, pe când trecea prin golful Egeu. Ducându-se și primit fiind cu cinste de către șeful marinei și de către armata cea iubitore de Christos și primit cu amabilitate de principe nu s'a mărginit în situația sa și nici ș'a căutat de datoriile sale, ci epistole enciclice revoltătore

și îndemnătoare de a'și recăpăta Grecii libertatea de altă dată. Trimețând, escita la revoltă orașele din apropiere și aprindea o resvrătire în insule, nesocotind întru nimică că face lucruri nepermise și în contra chemărei lui și streine de caracterul ce purta, mișcând poporul la ucideri și distrugere și la acte de acele pe care nimeni din predecesorii săi patriarhii ortodoxi ar fi îndrăznit vre-o dată și nici putea îndrăzni, ținându-și demnitatea lor proprie și ordinea, știind că este învețătorul păcei și ucenic blând al lui Christos. Căci ce-î comun între sabie și suflet? Sau ce era trebuință de ast-fel de epistole? Era trebuință de un conducător strategic, drept și înțelept și care știe să întrebuințeze sórta ori întâmplarea, săă să voască să învețe. Căci dacă ar fi reușit o ast-fel de mișcare a puterei Rusești și Grecești, mult mai mult ar fi realizat. Nu se cuvenea în nici un chip a scrie de acele scrisori și a le răspândi Domnul Serafim, cugetând la vătămarea ce ar resulta din acestea bisericilor. El însă neînțelegând nimic drept despre acestea și, rău sfătuit, le-ă trimis.

Aă ajuns asemenea scrisori și în Eurip și îndată. prindându-le cine-va, le-ă dat Metropolitului de Eurip, Gedeon. Iar acesta, închidându-le curind, le-ă trimis la Constantinopol în patru zile. Primindu-le Preasf. Domn Teodosie și scriind un referat asupra lui Serafim l'a trimis marelui logofăt al împărăției, prin care a făcut cunoscut Impăratului că condemnatul și alungatul din Patriarhie Serafim și de către tot clerul și poporul, mai ales de către Arhierii urit pentru avariție și răpiri și pentru îngâmfiarea lui deșartă dusă până la aroganță, a întreprins unele ca acestea, înnebunind și cugetând lucruri deșarte. Dar din ast-fel de întreprinderi n'ar resulta nici o turburare saă alt ceva; iar despre acésta el, patriarhul, împreună cu tot Sinodul Arhierilor, se pune garant pentru tot poporul credincios la supunerea legală. Auđind acestea interesatul Monarh, i-a lăudat îngrijirea neadormită

a preasf. Patriarh Domnul Teodosie, primindu-l mărturia lui pentru popor. Căci nu a avut de nicăeri mai înainte știință despre acesta de cât de la el. După aceea mulți curieri umbrași și veneau miile de vești și denunțau administratorii localităților, păzitorii, armații, judecătorii, căpitani, generali, guvernatorii, satrapii și Egemonii pe patriarhul Romeilor, înștiințând cei mai mulți să distingă pe cel ce-l învinuța, că ridică o revoltă generală și că prin scrisori revoltă poporul. A trimis preasf. Domn Teodosie și epistole enciclice sfătuitoare pretutindeni, îndemnând pe popor ca să fie cu băgare de seamă la apucăturile nebunești a persoanelor ce s'au perdut mintea, între cari să cunoască și pe unul ce a fost patriarh Serafim, ca să lepede, să desființeze și să le dea pe foc în public, când le vor veni la cunoștință, epistolele lui revoluționare, ce le-au împrăștiat între ei. Le-a trimis tot odată și caterisirea lui, prin care ca apostat, turburător de ordine, revoluționar și bărbat al sângiurilor, Sf. Sinod endemic din Constantinopol a preasf. Arhieriei, împreună cu patriarhul l'au desbrăcat de totă demnitatea sfințită și grad și l'a caterisit cu totul, și în bisericile acestui mare oraș, s'a publicat și s'a ordonat ca în tot locul să se cetască ca să fie cunoscut în genere ca individ desprețuindu-l și respingându-l cu totul, dacă ar întreprinde să facă ceva. Ast-fel deci cu pricepere lucrând cu ajutorul lui Dumnezeu a împrăștiat preasf. Domn Teodosie și amenințarea deasupra a tot nemișcarea din cauza scrisorilor fostului patriarh Serafim.

Din o ast-fel de fugă a patriarhului Serafim s'a păgubit și obștea Sf. Munte, pentru că împăratul a trimis acolo, și prețuind averea nemișcătoare a fugarului și impunând un adaus locuitorilor de acolo pentru neluarea aminte. Căci nu au avut timp să-și vîndă casele și clădirile de piatră, pentru că erau împovărate cu datorii și cu contribuții și cu cereri și cu miile de vexațiuni din partea Otomanilor Tesaloniceni. Celor din monastiri, pretințându-li-se și ceea ce nu aveau, trăiau

În mizerie și nici le era cu puțință ca să cêră milă de la creștinii, după obicei; iar cei din schituri se certaū de la o cestiune mică la început, care apoi a adus vrajbă și turburare nu mică și schizmă.

Acéstă cêrtă a fost despre colive și unele pomeniri. Obicinuiaū creștinii cei de afară de Sf. Munte ca milosteniile lor să le împartă la săraci și la biserici și monastiri și să dea unele și la schituri, pentru care cei ce viețuiaū în ele cu cuvioșie, ca rêsplată pentru buna-voință, săvîrșeau cereri și rugăciuni către Domnul și pomenirea numelor acelor adormiți ce i-au miluit. Aceste pomeniri le făceau asceții la început Sâmbăta, când biserica în genere neîncetat săvîrșeste pomenirile obștești a celor ce au rēposat întru buna credință, când se pun înainte colivile prevēdute de canone și pe nume pomenind pe acei miluitori ce au rēposat și făcēnd rugăciuni aparte pentru ei. Eraū datorii să se întru-nescă cu toții și nici unul din cei ce au primit milă să nu plece, pentru că se adunau de datorie. Fiind-că Sâmbetele se întimpla se lipsescă mulți, pentru că în acea zi se duceau și la Carea și de obicei își vindeau lucrurile lucrate peste săptămână cu mânilor, s a părut unora să schimbe pomenirile particulare și după terminarea sf. liturgii Duminica să cante cele ale înmormintărei ca la un frate rēposat, punēnd înainte colive și pomenind pe nume pe creștinul ce a dat mila mai înainte, rugându-se pentru el. Acésta s'a părut unora ca novism și resturnarea buneii ordiine. Apoi făcēndu-se discuție, ast-fel păcătoși și vrednici de condem-nare socotindu-i ca și pe eretici pe cei ce schimbaū orânduiala și strămutau dila pomenirilor.

De aici deci începēnd cestiunea s'a rēpândit în totă chilia și neliniștea auđurile tuturor celor din Sf. Munte și-i rez-leța pe unii de alții și-i împerechila; în cât unii se numeau sabatieni și coliviști. Se deosebeau despre acésta și cei mai învęțați și unii se luptau cu epihireme sofistice și se în-

cercau să scrie și-și săpau grăpă de cădere și apăreau spinii diabolici și se arunca semința de neghină și izvor de rătăci. Căci n'au rămas pe o cestiuie, ci amestecând multe cu colivile și variind colivele lor, cu dreptul s'au numit coliviști și dau presupunere prin amestecul de tot felul de nebulie eretică. Deci aceștia desbinându-se ast-fel au scris Egumenii sfintelor Monastiri și foștii Egumeni și ieromonahii și în genere toți din sf. Munte, ce erau retrași pentru liniște, au scris dîc preasf. patriarh Ecumenic Domnul Teodosie și Sinodului de lângă el, arătând deosebirea unor asceți despre pomenirile unora și întrebând cum trebuie să facă. A răspuns preasf. cu socotința Sinodului și părerea prea fericitului al Ierusalimului Domnul Sofronie, că cei ce s'evirșesc pomenirile celor repositi Sâmbăta bine fac, dar și cei ce le s'evirșesc Duminica nu păcătuesc; și, admonestându-i părintește, le-au poruncit să înceteze neînțelegerile nefolositoare și să nu turbure fără cuvînt liniștea celor ce merg pe drum bun, căutând să separe între ele amintirea de mörte și de înviere. Căci mörtea credincioșilor este întru nădejdea învierii și din mörte învierea.

Iar dacă biserica apostolică cea de Dumneșeu înțeleptă, învățând în înțelepciune cele în minte prin lucruri vedute a pus amintiri în știute țile și au luat obiceiü de-a s'evirși pomenirile Sâmbăta, regulând pomenirea celor ce au viețuit Sâmbăta, la începutul țilei a opta, adică după a șaptea ți, care trece dar nici o dată nu încetază, adică a seculului ce nu încetază, ci pururea stă s'evirșindu-se țiua învierii neîntrerupt, apoi dovedindu-ne activă în noi corupția, nu ne arată nici esact și nici des'evirșit ideea învierii, adică a vieții cei neapuse, ce întru nădejde o are. De aceea în seculul present, în s'erbătorea și amintirea sculărei din morți a Domnului se s'evirșește pomenirea celor repositi în buna credință, întru nădejdea învierii de obște și întru încetarea vieții și întru pomenirea celor adormiți în buna credință s'a

hotărît Sâmbăta, și s'a stabilit pomenirea sculărei din morți a Domnului și prin acésta a învierii de obște; așa că nu este cu puțință în genere una fără alta. De aceea și pomenirea în Sâmbăta a celor adormiți este a învierii domnești, și în Duminică nu fără cuvînt întru amintirea învierii Domnului, este amintirea celor trecuți din viață întru nădejdea învierii din morți, pentru învierea Domnului. De aceea dar și biserica lui Christos a scris către cei din Sf. Munte, că cei ce fac pomenirile sâmbăta bine fac și cei ce s'evirșesc Duminica după serbarea învierii nu păcătuesc. Căci începutul, mijlocul și sfirșitul învierii noastre este învierea din morți a Domnului și Mântuitorului nostru, care este purtătoare și făcătoare de viață tuturor ómenilor.

În Sf. Munte, școla comună a științelor, de la care a demisionat Marele Evghenie, vestejindu-se, iar profesorii cei mai învățați și iubitorii de învățatură din Constantinopol, contribuind pentru conservarea acestei lumini ce luminéază tuturor, multă îngrijire și prevedere și dispoziție a arătat și preasf. Domn Teodosie și darea anuală la marea biserică a Episcopului de Eressos și Sf. Munte s'a redat iarăși școlei și a întărit a se reda în fie-care an. Iubea pe cei virtuoși și dădea multă cinste celor înțelepți și ar fi răspândit în tot némul tolosul din bunele învățaturi și ocupațiuni, dacă afacerile bisericei n'ar fi trecut prin asemenea împrejurări anevoiése și n'ar fi fost reținută de tot felul de nevoi și trebuinți.

Dar, de și trebuințele bisericei erau de tot multe, și cheltuelile nesfirșite din cauza împrejurărilor, iar datoriile marelui biserice său înmulțit la o mie de talanți, dar tóte cu înțelepciune și cu judecată economisindu-le preasf. Domn Teodosie a ajuns să îndestuleze tóte cele de nevoie ajutorinței obștești și datoria comună a ajuns la micșorarea de șapte sute de talanți și era de lăudat pentru buna economie, mai ales în asemenea timpuri, când veniturile și ajutorurile ob-

ștești bisericesti ale Eparhiilor unele s'aũ imputinat, iar altele aũ lipsit cu totul. Și cu atãt era mai de laudat, cu cãt pe nimeni din Arhieriei or preoți nu l'a ingreueat cu cereri nici a intristat pe cei ce aveaũ trebuința de ajutor, ci pe unii rugãndu-i, 'i avea gata în a face bine, iar pe alții imblãnzindu-le asprimea vieței le dãdea cu compãtimire cele de trebuința; pe alții însă arãtãndu-le trebuința obșteii îi indemna a da ajutor și pe toți cu feluri de chipuri îi făcea sã contribue de bunã-voe pentru obște, întâmpinãnd pe toți cu blãndețã, pãrintește vorbindu-le și discutãnd cu amabilitate, făcẽnd ce era de interes obșteii în curãtenie și adevẽr, un scop avẽnd dupã Dumneđeu folosul obșteii. Nici se su-pãra, nici se mânia asupra celor ce remãneau în urmã cu contribuția pentru obște, ci unora le aducea sãrãcia sa proprie de exemplu, altora le demonstra nevoile timpului, purtãndu-se blãnd și rugãndu-i ca sã contribuiascã cãt le dã mâna pentru obște și sã nu neglijeze ajutorarea obșteii. A plãtit și dajdia la împãrãția Otomanã a acelor Eparhii pe care le ocupase armatele invingẽtore și pururea biruitoare ale Rușilor de acum, cãnd și pe mare și pe uscat biruia cu totul pe vrãjmaș, și marina stavroforã și de Dumneđeu mãritoare aprindẽnd și afundẽnd, supunẽnd și robind mulțimea variatã și multã de ómeni din nãvile otomanice, a devenit stãpãnã peste Arhipelag și or ce insulã din prejur era în stãpãnirea sa și stãpãnea și marea afarã de Elespont. Iar șeful marinei Comitele Romanțov, eroul secolului present, marea minune a celor ce se lupta cu arme, trãsnetul cel arđetor și frica cea nesfãrșitã a necredincioșilor, sfãrãmãnd trei-đeci de mii de Otomanii aleși prin cãte-va mii de bãrbați Ruși, a afundat cu totul în Dunãre curajul barbarilor și a așeđat de ambele maluri trofee de glorie ale secolului. Atunci și provinciile dunãrene și localitãțile din Arhipelag erau libere de tirãnia Otomanã și nu datoreaũ sã plãtescã mai mult tributul. Dar pentru ca sã nu scan-

daliseze pe pretențiosul puternic, Preasfințitul îi plătea birul obicnuit neluând nimic de la Arhiereii acelor locuri și nici cerând, ci toate le economisa cu înțelepciune de aceea era și admirat pentru economie și în adevăr era vrednic de laudă pentru virtute.

Deci ast-fel economisa bine purtarea de afară a bisericilor Preasf. Domn Teodosie; dar se îngrija mai ales de înfrumusețarea launtrică, de curățania dreptelor dogme și se ocupa de Taînele cele de Dumnezeu predate și activând învățătura moravurilor celor mai bune. Dar pentru că în buna reputație a celor puternici ai nĂmului prepondera Metropolitul Prusei Meletie, a voit a fi întâi și cu cuvântul și cu fapta. S'a început iarăși a se sĂmăna scandale între unii, căroro nu li plăcea îngĂmfarea fără vreme a acestuia și cari nu sufereau mĂndria și greutatea acestui bărbat, iar între alții cari îl acuza și-l blămau, de cele ce a dis și a făcut împotriva lor, apoi celor fricoși de cele ce ar fi întreprins, celor bărfitor de cele ce ar fi fost surprinși că sint greșiți. Deci se cugetau și se gĂndeau Arhiereii cum ar putea a-l înlătura pe acest tovarăș comun și fiind în rezervă față de el, nu îndrăzneau să-l insulte, suspendându-i importanța și lovindu-i prisosul îngĂmfării. Și deci mergând drumul cel mai scurt și sigur a chemat pe Preasf. Domn Samuel și pentru nevoia presentă și pentru folosul pe viitor; s'au adunat deci să-și dea părerea și arhiereii sinodali și dintre boeri nobili și clerici cei mai mulți și făcând alegere cu socotință obștescă a expus cele ale noii patriarhii către cei ce stăpăneau, luând pe prietenii lui și pe rude de ajutori. Iar el auzind această îngrijire a obștiei și opinie despre el și preferând viața liniștită și neturburată, câtă o va mai avea, s'a retras ascundându-se pentru câte-va zile; ei însă căutându-l și găsindu-l și rugându-se a nu trece cu vederea grija obștiei, socotința și alegerea sa, dovedind că venirea sa la patriarhat este de nevoie și indispensabilă, l'au luat vrând

nevrând și întovărășindu-l l'aŭ prezentat Vizirului, luând cuvenitele cavade și înturnându se la Patriarhie l'aŭ felicitat pentru a doua oră de patriarh ecumenic pe Preasf. Domn Samuel, la optspre-dece ale lui Noembrie, în anul 1773, demisionând înscris de la scaunul ecumenic Domnul Teodosie și a fost în liniște în casa sa particulară alătura de patriarhie în cinste, în libertate și ajutorință din cheltuelile obștiei.

Preasf. Domn Teodosie era de loc din Creta, ducând din pruncie viață singuratică. Devenind în propria sa patrie Egumen la o monastire și displăcându-l pentru rēutatea celor rezvrătiți și în ale credinței înrēiți, refugiindu-se s'a dus în Constantinopol. Aicea ajungēnd proistos la Biserica Sf. Gheorghe de la Adrianopol și dând dovadă de înțelepciune și evlavie și de alte virtuți și probat fiind, a fost hirotonit Episcop la Ierusalim din sf. Munte. unde mulți ani păstorind cu iubire de Dumnezeu turma lui încredințată, tuturor era plăcut și celor din lăuntru și celor din afară de sf. Munte și de toți lăudat. Dar pentru ca Metropolia Tessalicieii a cădut în grele datorii și fiind văduvă, avea trebuință de un bărbat cu bună reputație și econom cu mână tare, prin alegere drēptă s'a făcut mitropolit al Tessalonicului. Economisind plăcut lui Dumnezeu afacerile Metropoliei în timp îndelungat și micșurându-i datoriile, era tot mai mult lăudat de către Episcopii săi și iubit de toți creștinii. Intorcēndu-se în Constantinopol cu cinste și dovedind drēptă înțelepciune și neprefăcută și în lucruri bune și în cuvinte, de toți era iubit și îmbrătoșat.

(Va urma).

C. E.

PREDICĂ

DESPRE DATORIILE SOȚILOR.

„Bărbați, iubiți-vă femeile vóstre, precum și Christos a iubit biserica și pe sine s'a dat pentru dânsa“... 1 Galat. V. 25...
„Femeia virtuoasă este coróna bărbatului său, iar cea decădută este putrețirea óseler sale“. Proverbe XII. 4.

Frați creștini,

Un sat, un județ, o țară întregă nu pot să fie traionice și să înflorască neîncetat de cât numai atunci, când viața casnică a familiilor e în bună orînduială, de cât numai atunci, când ea e întemeiată numai pe sfințele învățături dumnezeesci. Oamenii cu multă învățatură, cari s'aú ocupat cu sórta popórelor vechi păgânesci ne spun în cărțile lor, că dacă acele popóre aú perit și nu le mai cunóscem astă-đi de cât după nume, se datoresce acésta în rîndul întăiú neorînduilor din viața casnică și stricăciunii moravurilor pe care se întemeia familia. La acele popóre bărbatul era totul într'o familie. Femeea ajunsese mai rău ca

o sclavă. Nu era nici o legătură de inimă, care să unescă pe bărbat și femeie. Bărbatul 'și trata femeia mai rău ca pe o ființă necuvîntătoare. Despre virtuți familiare nici nu se pomenea le acele popóre! De aceea s'a dus poporul vechiú al Elinilor despre care ne vorbesce adesea Sf. Scriptură a Noului Testament; de aceea s'a dus puternicul popor roman, care stăpânia o dată peste lumea întregă! Stricăciunea vieții familiare a adus după sine otrăvirea întregii vieți sociale și prin acésta și mórtea popórelor!

Nu e nevoie însă fraților de asemenea pilde, ca să ne luminăm asupra acestuí adevěr, căci fie-care din noi se póte ușor lumina, dacă se uită la casele unde nu domnesce orînduiala și buna chibzuială. Aci bărbatul trăesce pentru sine, așijderea și femeia, iar copiii sunt lăsați în voia întîmplărilor. În acéstă casă aú pătruns tot soíu de păcate, tot soíul de nenorociri, parcă ar fi un blestem dumneđeesc. O asemenea casă e destinată să piară, saú să-și ducă vieța din durere în durere. Ce s'ar întîmpla dacă sate întregi ar fi alcătuite numai din așa case? Ce s'ar întîmpla, dacă vieța familiară ar suferi în întreaga țară? Mai póte óre o asemenea țară să privescă cu încredere viitorul seú?!...

Frați creștini,

Prin trimiterea pe pămînt a Domnului nostru Iisus Christos, Dumneđeú Tatăl a chemat lumea la o nouă vieța. Și vieța acésta nouă, demnă de făptura întocmită după chipul Dumneđeirii nu se putea începe de

cât cu aședarea familiei pe alte temelii de cât până acum. In creștinism se spune hotărît, *că bărbatul trebuie să-și iubiască muerea după cum Christos și-a iubit biserica și s'a dat pe sine pentru dînsa și că pentru aceea «bărbatul 'și va lăsa pe tatăl și pe mama sa și se va lipi de muerea sa și vor fi amîndouă un trup»* (Mat. XIX, v. 5). In aceste cuvinte se cuprinde fraților adevăratul rost al vieții casnice într'o familie creștinescă. Căci ce însemnă a lăsa bărbatul pe acei, cari i-au dat viața, cari l'au îngrijit și ocrotit și a se lipi de muerea sa și a forma cu ea un singur trup? Ce însemnă a-și iubi muerea după cum Christos și-a iubit Biserica și s'a jertfit pe sine pentru ea? Acesta însemnă, că de acum înainte bărbatul nu mai trăește de cât pentru muerea sa; că după cum ține la trupul său, la ființa sa, tot așa trebuie să țină și la muerea sa, *căci nu mai sunt două, ci un trup* (Mat. XIX, v. 6); că de acum înainte el e robul îndatoririlor ce provin din unirea sa cu muerea. Prin urmare temelia trainică a vieții casnice, temelia trainică a familiei e dragostea. Dacă e dragoste creștinescă între bărbat și muere, atunci fericirea a pătruns în casele lor, atunci totul zîmbesce în jurul lor, atunci Dumnezeu vegheză asupra lor. Bărbatul iubit trăește numai pentru casa sa; femeia iubită e sora care dă viața casei sale; ea trăește numai pentru bărbatul și copiii săi. Dumnezeu a pus dragostea ca temelie familiei, fiind că numai ea e în stare de a uni două suflete, de a încălzi pe unul cu căldura celui-lalt, de a le ține unite acum și pururea!

Frați creștini,

Intr'o familie creștină ast-fel întemeiată bărbatul și femeia au anumite îndatoriri. Bărbatul e dator mai întâi să îngrijască, ca femeia și copiii săi să nu sufere de nici o lipsă. De aceea el muncesce din zori de zi până în noapte pentru ca să agonisască cele de trebuință pentru îndeplinirea casei sale. El e neostenitor și muncesce cu plăcere, căci dragostea nici o dată nu se ostenește! In casa lui domnește buna orânduială, căci ochiul lui e neadormit, el veghează neîncetat. El nu uită înțeleptele cuvinte ale moșilor și strămoșilor noștri, că bărbatul e cheia casei, că el e stîlpul casei! E cumpătat în toate, e econom, e pilduitorul creștinilor virtuți pentru toți ai casei sale. Casa sa e lăcaș de mulțămire, e lăcaș de fericire! Cu un cuvînt, bărbatul creștin trebuie să-și dea în orice moment socotă de greutatea vorbelor Apostolului Pavel către Timotei «că de nu știe cineva chivernisi casa sa, cum va purta grija de biserică lui Dumnezeu?» (1 Timot. III. 5).

Femeia la rîndul său e dator să fie înțeleptă tovarășă a bărbatului în lucrarea pentru binele casei sale. O dată unită prin dragostea creștină cu bărbatul său, ea nu mai trăește de acum înainte pentru sine, ci pentru bărbatul și copiii săi. Ea se uită pe sine, se jertfește pe sine! Pentru ea nu e altă mulțămire în lumea aceasta, de cât mulțămirea celor ai casei sale! Ori cât s'ar strădui și s'ar osteni un bărbat, dacă femeia nu știe să bine chivernisască tot ce el a adunat cu multe sudori, atunci nu va domni în

casă belșugul, liniștea și mulțămirea, ci sărăcia, îngrijirea și nemulțămirea. De aceea Sf. Scriptură ne spune: «că femeea înțeleptă zidesce casa sa, iar cea neînțeleptă o surpă cu însăși mânele sale». (Proverbe XIV, v. 1). Femeea înțeleptă e sîrguitoare, e bună gospodină, e iconómă. Pentru ea nu e altă podóbă cu care să se înfrumusețeze de cât munca neîncetată alături de bărbat, de cât răspândirea unei vieți morale în jurul ei. Femeea înțeleptă e sufletul casei, e sórele, care încăldește și dă viéță. Înțeleptul Sirach mă-sóră puterea ei pentru binele casei cu a sórelui, când ȓice: «Sórele când răsare întru cele înalte ale Domnului și frumusețea muerii bune, podóbă este casei sale» (Cap. XXVI, v. 18). Sufletul unei asemenea femei e comóră nestimată pentru bărbat. Atunci când el e bolnav, când e împovărat de grija multor nevoi ale vieții, el nu află adăpost, mângăere și sprijin de cât în sufletul cel plin de bunătate ale femeii sale. Ea e în lume singura lui tovarășe nedespărțită și nelipsită și la bine și la rău! Viéța sa e fără prihană. Cinstea se oglindesc în chipul ei cel blând. Casa ei e plină de sfințenie. Sf. Scriptură ne spune și ea, «că femeea virtuosă este corónă bărbatului său, iar cea decăduță e putreȓirea óselor sale». Când bărbatul și femeea uniți în dragostea sfintă 'și vor îndeplini ast-fel datoriile familiare și se vor sprijini și întregi neîncetat unul pe altul, atunci casa întemeiată de ei e o casă bine-cuvîntată, e o casă fericită!

Frați creștini,

Dacă îndreptăm privirea în jurul nostru vedem că multe case din nenorocire nu sunt clădite pe așa sfinte

și traînice temelii. În multe din asemenea case de vină sunt bărbații, în multe de vină sunt femeile. Sunt bărbați răi, orbiți de păcate, cari nu-și dau nici o socotelă de rostul unei vieți casnice creștinesci. Sunt leneși și risipitori și de aceea casa lor zace în sărăcie, nevoi și suferințe. Puțin le pasă dacă temeea și copilașii aū cel puțin pâinea ȃilnică. Sunt bărbați bețivi, cari tot puținul ce-l agonisesc, 'l întrebuintează numai pentru îndestularea nesățioșei lor poftē. Prin beție ei ajung cu vremea posomorîți, mâniași și sfăditori. Tōtă nemulțămirea sufletescă neîndreptățită și-o revarsă asupra femeii și copiilor. Căți nu-și cērtă și 'și bat femeile din pricina acēsta? Vai de femei și mai cu sēmă vai de bieții copilași, cari iaū o așā învățatură de la tatăl lor!.

Sunt fraților și multe femei nenorocirea unei case. Multe sunt leneșe, căci acul, fusul și argeaua nu mai prețuesc pentru ele. Din mâna lor harnică nu mai iese ca altă dată îmbrăcăminteā casei, a bărbatului și a copiilor. Sunt leneșe și aplecate spre patima beției. De cât munca, isvorul fericirei, le place mai mult bēutura, isvorul durerii și al nenorocirilor de tot soīul.

Să mai vorbesc de faptul, că multe din ele nu se pot stăpâni, nu pot fi răbdătoare, după cum se cuvine să fie, căci așa le stă frumos, ci sunt vecinic gâlcevitoare? Să mai vorbesc, că multe din ele sunt necinstea bărbatului prin ușurința cu care lucrēzā în vieța conjugală? Case cu asemenea bărbați și femei sunt rușinea unui popor, sunt nenorocirea lui! Un

popor întemeiat numai pe asemenea familii e lipsit de orî-ce viitor!....

Astă-ți fraților, când suntem strânși înaintea sf. altar nu ne rămâne alt-ceva de făcut, de cât să ne înălțăm mintea și inima către Dumnezeu Tatăl, care a trimis pe unicul său fiu în lume pentru ridicarea omului din păcat și pentru acesta s'a jertfit chiar pe sine și să ne rugăm să reverse îndurarea și bunătățile sale și asupra unor asemenea familii nenorocite, căci îndreptarea lor va fi spre cinstea și slăvirea neamului românesc. Amin.

P. G..

SISTEMUL FILOSOFICO-TEOLOGIC AL FERICITULUI AUGUSTIN.

Vești Biserica Ortodoxă No. 9 anul XXIV.

Asupra a ceea ce este corporal nu are numai sufletul o supremație bine stabilită, ci mai mult o are rațiunea, care se află în suflet, însă în o mică parte și în corp. În suflet substanța rațională se recunoște în mod nemijlocit și mult mai clar ca în corp și acesta face ca sufletul să aibă o mai mare însemnătate¹⁾.

Ca semn principal al deosebirei între ceea ce este spiritual și rațional mai este și acesta, că ceea ce este spiritual formeză numai o asemănare cu ceea ce este corporal, pe câtă vreme ceea ce e rațional se înalță cu totul peste ceea ce e corporal și procură priceperea atât a ceea ce e corporal, cât și a ceea ce e spiritual²⁾.

Rațiunea, țice Augustin, este partea cea mai nobilă ce se află în om și nu pôte să fie întrecută de cât de perfecțiunea divină. În rațiune stă cunoșcerea de sine însuși.

¹⁾ Ritter, Geschichte der christlichen Philosophie pag. 233.

²⁾ De trinit. XV, 22; de gen. ad lit. XII, 20.

Rațiunea cunoște prin sine substanța sa proprie și noi n'am ști nimic de existența propriei noastre rațiuni, dacă noi prin ea nu o am cunoște. Și după cum se cunoște pe sine însuși și lucrurile ce sunt sub ea, tot asemenea cunoște și pe Dumnezeu și această putere i s'a dat chiar de către dñsul. Așa dar rațiunea este organul prin care Dumnezeu se manifestă în omeni și prin care omul pricepe și înțelege pe Dumnezeu.

De aici se vede ce mare importanță dă Augustin rațiunei. Acesta o face cu deosebire în primele sale scrieri și îndată după convertire. Cu timpul însă, după ce el a dobândit o cunoștință mai profundă și mai întinsă asupra creștinismului, a determinat mai de aproape însemnătatea rațiunei, deosebind'o în obiectivă și subiectivă, adică rațiunea luată în sine însăși și cum ea este în unii omeni. Mai departe el se ocupă de rațiune studiind-o în relațiune cu voința și arătând întru cât poate să fie influențată de acesta¹⁾.

Vorbind în scrierea sa «de imortalitate animae» despre rațiune, el se exprimă ast-fel: Sau rațiunea este spiritul însuși, sau ea este în spirit. Cu mult mai bună este rațiunea ca corpul nostru, dar și acesta este mai bun ca nimic. Ceea ce este în tot-d'auna armonia corpului, trebuie să fie, ca aceea ce formeză subiectul său, nedespărțit de corp și nimic nu poate să fie într'unul, ceea ce să nu fie și în cel-alt. Corpul omenesc este schimbăcios, rațiunea însă este neschimbăciosă, căci este schimbăcios ori-ce ceea ce nu e în tot-d'auna în același fel. Numărul și combinațiunile sale se compörtă mereu în același mod; rațiunea numărului este pentru acest cuvint neschimbăciosă și tot așa și rațiunea în genere. Nici o dată nu se poate ca un lucru să rămână neschimbat când ise schimbă temelia cu care se afla în o legătură inseparabilă. Pentru acest cuvint spiritul nu poate

¹⁾ Böhringer, Die Kirche Christi pag. 237.

să fie armonia corpului și trăesce incontinuu, fie că el însuși este rațiunea sa și că acesta se află unită cu dînsul în mod neseparabil. Este însă de dovedit dacă rațiunea e unită cu spiritul în mod neseparabil, căci e sigur, că atîta timp cît spiritul nu e separat de rațiune și e legat de dînsa, el trebuie să trăească incontinuu. Însă prin ce putere să pótă fi separată rațiunea de spirit? Prin vre-una corporală nu, căci acesta este mai slabă ca spiritul. Prin vre-una spirituală? Nicî acesta nu e posibil, căci n'ar fi nicî un motiv, de ore ce a tot puternicul spirit nu atunci mai întăi dobăndesce rațiunea, cînd el o ia de la vre-unul mai slab, pentru că rațiunea e de față la orî cine pôte cugeta. Ar trebui să se separe rațiunea însăși de spirit, lucru la care nu pôte să gîndescă nimenî, de ore-ce ea se află în fie-care spirit. Tot asemenea nu e posibil ca însuși spiritul, prin voința sa proprie, să se separe de acesta, pentru că separarea pôte să albă loc numai la lucrurile din spațiu, nu și la cele spirituale¹⁾.

Augustin nu se mulțămesc numai a arăta ce este sufletul și care este puterea rațiunii și în ce constă acesta, ci, în această scriere, mai sus citată, caută să dovedescă că sufletul este nemuritor.

Cel care pune în mișcare corpul nostru este spiritul, însă de aici nu urmază că el este schimbăcios și prin urmare muritor. Corpul se mișcă în adevăr în timp, mai este însă ceva care se mișcă în timp și totuși pentru acest cuvînt nu este schimbăcios, acesta este spiritul, care în timp efectuează unitatea cugetărei, o menține și pentru că o și execută această probază că nu caută să o schimbe. Cînd nicî un sfârșit nu pôte să albă loc fără schimbare și nicî o schimbare fără mișcare, nu rezultă de aici că ore-care schimbare provócă sfârșitul și orî-care mișcare provócă schimbarea.

---

¹⁾ De immortalitate animae c. 1, 2.

Când în spirit este ceva neschimbăcios, ceea ce nu poate să fie fără viață, trebuie să-i aparție și spiritului o viață eternă. Toate schimbările, care le întâmpină omul, se raportă sau la corp sau la spirit, acestea din urmă însă, ca și afecțiunile schimbătoare sunt numai accidentale și nu pot să schimbe substanța sufletului. Ori cât de mult spiritul s'ar abandona nebuției și ar tinde către nimic, totuși nu urmărește de aici că el se va pierde în nimic, pentru că nici chiar corpul sensual, ori cât s'ar putea să fie micșurat și împărțit nu devine nimic, căci fie-care părticică a lui rămâne corp și poate lăsa să fie împărțită fără să fie distrusă desăvârșit. Cu atât mai puțin trebuie să ne temem de distingerea spiritului, care este superior corpului, fiind izvorul său de viață.

Dacă cineva ar dice că substanța corpului constă mai mult în figură și formă de cât în volumul materiei sale și că acelea se schimbă puțin câte puțin și că tot așa ar putea să fie și cu spiritul, același s'ar putea replica astfel: Nici un lucru nu poate să se facă pe sine, pentru că atunci ar fi trebuit să existe mai dinainte de cât este și prin urmare este făcut de o ființă mai înaltă și mai puternică ca dînsul; pentru acest cuvînt universul corporal nu e făcut de vre-un corp, ci de o putere necorporală, care îl conservă prin prezența sa constantă. Această putere n'a făcut nimic, pe care să o părăsască mai în urmă, ci mereu o protejează și o conservă. Ceea ce pare ca distrugere în univers nu e alt-ceva de cât trecerea la o nouă formă. Dacă însă chiar forma corpului nu se distruge, ci numai se schimbă, cu atât mai puțin forma spiritului, care, după natura sa, e cu mult mai superioară. În însăși noțiunea spiritului se află viața, spiritul chiar este viață și totul trăește numai prin el, căci dacă n'ar avea viață n'ar fi spirit, ci numai ceva animal; pentru aceste cuvinte spiritul nu poate

muri. Numai atunci ar muri, când l-ar părăsi viața, ceea ce nu este posibil ¹⁾

După cum am arătat și mai sus, spiritul nu este numai o dispoziție a corpului, pentru că alt-fel nu ar putea să fie neatârnat de dînsul, ci el este o substanță proprie, este viața în corp. Pentru că nici un lucru nu se părăsesce pe sine însuși și pentru că numai acela moare care e părăsit sau care părăsesce viața, de aceea spiritul nu poate muri. Existența are ca contrarietate neexistența și pentru că această nu poate fi, de aceea nu are nici o contrarietate. Dumnezeu care este existența cea mai înaltă nu are nici o contrarietate, sau ceva care să i se poată opune. Dacă spiritul din el are viață și dacă nu există nimic, care să poată fi contrar lui Dumnezeu, atunci viața nu se poate pierde²⁾. În fine Augustin arată că ar fi de asemenea imposibil de a admite că spiritul ar putea să fie schimbat în o existență mai inferioară ca de exemplu în un corp sau în un suflet nerațional³⁾.

Trecem acum la o altă chestiune, adică de a vedea starea în care se afla omul primitiv, precum și petrecerea lui în Paradis, relațiunea lui cu Dumnezeu și cu lumea.

Primii oameni au fost creați de Dumnezeu buni și curați. Cu corpul lor Dumnezeu le gă și rațiunea însă, în starea în care se găseau atunci, corpul era cu totul supus și asculta de rațiune, așa că el nu era o greutate pentru om, după cum e în momentul de față. Corpul era întocmai ca un servitor al spiritului și nu-și permitea nici o mișcare alta, de cât aceea pe care o voea rațiunea, pentru că ordinea lucrurilor încă nu fusese schimbată; dreptate predomina în toate și determina or cărei acțiuni locul ce i se cuvenea. Sufletul nu

---

¹⁾ De imort. an. C. 3—9.

²⁾ De imort. an. C. 9—16.

³⁾ Huber, Philosophie der Kirchenräter 288—296.

era cuprins de nici o poftă, care ar fi tins contra rațiunii¹⁾. Locul unde trăeauă era Paradisul, care nu trebuie să fie luat numai în sens spiritual, dar și corporal, ca un loc propriu pentru acest scop, unde ei puteau să aibă cele mai înalte plăceri și cu spiritul și cu corpul²⁾. După cum gândirea lor era curată, tot așa de perfectă era și forma lor fizică. În Paradis ei trăiauă așa după cum voiauă, câtă vreme s'au supus voinței lui Dumnezeu. Ei erau buni prin bunătatea lui Dumnezeu, trăeauă fără nici o lipsă și de la dânșii atârna ca să trăescă mereu ast-fel. Se ținuse socotélă de toate necesitățile lor și arborele vieței fusese plantat, pentru ca pe ei nici o vîrstă să nu-i doboré. Nici o réutate, care să le împovăređe simțurile, nu ocupa loc în corpul lor; nici o bôlă internă, nici vre-o împrejurare exterioară era de temut. Totul era conform cu dorința lor rațională, totul era supus dominațiunei lor, duceauă o vieță fericită și neturburată de nici o durere. Corpul lor se bucura de o sănătate deplină, iar sufletul de o linisce desăvîrșită. Nici arșită, nici frig nu era în Paradis și fericirea locuitorilor de aici nu era turburată nici de frică nici de pasiuni. Fără bucurie falsă și fără tristețe, se bucurauă numai în Dumnezeu, trăeauă împreună în o iubire demnă și în deplin acord. Nici o osteneală nu-i doboră și nici somnul nu-i stăpânea fără voința lor. Ar fi născut copiii fără rușinea poștei și fără turburarea sentimentului și femeea n'ar fi fost rănită nici prin luarea în pânțece nici prin nascere. Nascerea ar fi fost fără durere; ca fructul arborului, așa ar fi venit copilul fără muncă și fără durere³⁾.

Omul putea în adevăr să móră, după cum a dovedit experiența, însă el nu ar fi murit, dacă nu ar fi păcătuit și

1) Ritter, Geschichte der christlichen Philosophie, 338; de civ. dei XXII, 27.

2) De civ. dei XIV. 11—12.

3) De civ. dei XIV. 26; Huber pag. 299.

nu ar fi fost gonit din Paradis. Așa de mare era fericirea în acest loc, că n'ar fi putut să fie turburată prin mörte ¹⁾.

Töte acestea ne arată convingerea cea tare pe care o avea Augustin că totul din natura sa este în ordine și în armonie și că ar fi fost un acord deplin al legii naturale cu voința rațională a omului și cu ordinea morală a vieței, dacă voința coruptă a omului n'ar fi adus desbinarea și desordinea în lume, cel puțin din partea sa.

Augustin recunöcse că primii ömeni aũ fost înzestrați cu o cunoștință deplină: ei, în Paradis posedau înțelepciunea cea mai perfectă și acésta se vede și din aceea că tuturor lucrurilor le-a dat numele cele mai potrivite. Înțelepciunea lor întrecea, în ce privește agerimea spiritului, tot ceea ce pot executa astă-đi ömenii cei mai extraordinari. Ei nu simțeau nici o greutate în a cugeta și a învăța, căci nu erau împedicați de un corp rebel și nici de poște sensuale. Adam ar fi învățat multe lucruri în Paradis, care i-ar fi fost de folos pentru viața sa și töte acestea fără obosélă și fără durere, căci Dumnezeu l-ar fi învățat ²⁾.

Cu töte cele arătate până aici, Augustin totuși este de parte de a socoti acéstă stare din paradis ca deplină perfectă. Dacă însă omul n'ar fi păcătuit, el ar fi ajuns, fără mörte și fără luptă, la cea mai deplină fericire. Dar de öre ce omul a putut să păcătuéscă, acésta probéză că fericirea sa în paradis nu era complectă ³⁾. Dumnezeu ar fi putut de sigur să împedice căderea ömenilor și a ingerilor, căci ce ar fi fost imposibil a tot puterniciei sale? Nu a voit însă, căci nu era dorința sa de a răpi creaturilor sale raționale puterea de a păcătui, ca prin acésta să se învedereze mai de aproape cât de mult rău a adus mândria lor și cât de mult bine póte aduce grația divină ⁴⁾.

¹⁾ Op. imp. c. Iul. IV, 19; VI, 16.

²⁾ Op. imp. c. Iul. V, 1; VI, 9.

³⁾ De civ. dei XI, 12; XIV, 10.

⁴⁾ Ritter, pag. 340.

Perechei aședate în Paradis Dumnezeu i-a dat numai o singură poruncă și le-a cerut să asculte pe deplin de dânsa, căci virtutea ascultării la creaturile raționale este mama și păzitoarea tuturor celor-l-alte. Cu cât mai ușor era de împlinit porunca lui Dumnezeu, cu atât mai mare pare păcatul neascultării ¹⁾. Dumnezeu le-a dat ca sprijin grația sa, care era în adevăr necesară pentru conservarea și întărirea stărei lor curate, fără însă ca să vatăme libertatea voinței lor ²⁾. Ast-fel primilor omeni, susținuți de ajutorul divin și cu calitățile ce le aveau nu le era greu ca să învingă ispita. După cum nu stă în puterea noastră să ne ținem vieța fără nutriment, însă ne stă în putere să o părăsim, tot asemenea chiar în Paradis primii omeni nu puteau să trăiască bine fără ajutorul divin. Aveau însă posibilitatea de a lucra rău și prin acesta să plardă fericirea lor și deci să fie pedepsiți ³⁾. Dacă îplineau porunca divină puteau să rămână liberi fără păcat și fără morțe. Libertatea primitivă a voinței lor era «*posse non peccare*», care putea să fie înălțată la «*non posse peccare*» și ast-fel din posibilitatea nedecisă a binelui și a răului să trecă în starea sigură a imposibilității de a păcătui ⁴⁾. Prin acesta ei ar fi sfărîmat posibilitatea morței fizice și ar fi făcut corpul nemuritor, care prin înclinațiunea lui către spirit, însuși ar fi devenit spiritual ⁵⁾.

Așa dar Dumnezeu a dat omului libertatea deplină a voinței și acesta aparține la substanța rațiunii. Nu putem însă să pretindem că creaturile raționale au dobândit o voință

1) De civ. dei XIV, 12.

2) De cor. et. grat. 11, 31—32.

3) De civ. dei XIV, 27.

4) De corr. et. grat. 12, 33.

5) De pecc. merit. I, 2, 2; Huber. pag. 300.

liberă tot așa de perfectă cum o are Creatorul lor; ei, ca creaturi, trebuiau să aibă o voință schimbăcioasă ¹⁾).

Omul trebuia să servescă lui Dumnezeu nu silit, ci cu deplină libertate ²⁾).

În lupta pe care a avut-o Augustin cu Pelagiu stabilește el învățătura sa despre libertatea voinței omenești. Din punctul de vedere filosofic învățătura lui Pelagiu nu este așa de completă ca cea a lui Augustin. În cercetările sale asupra verității binelui și răului Pelagiu ocolesce întrebarea asupra motivului acestui contrast în Dumnezeu. Pe el îl ocupă trei lucruri a putea, a voi și a fi, al omului. Posibilitatea de a putea cine-va să fie bun sau rău e dată de Dumnezeu, cele-lalte două însă, a voi binele sau răul și a fi bun sau a fi rău, sunt privite numai ca ceva al omului ³⁾. El recunoaște și un ajutor al lui Dumnezeu în îndeplinirea binelui, nu merge însă așa de departe încât să stabilească în mod hotărît amestecul lui Dumnezeu în conducerea lumii și în dezvoltarea puterilor spirituale ale omului. Acest mod de vedere al lui Pelagiu i s'a părut lui Augustin ca ceva superficial, pentru că cercetările sale tocmai aceea urmărea, de a dovedi că lumea în toate părțile sale este o operă a activității divine. După dânsul și ființele raționale depind în totul de Dumnezeu, ele nu pot nici

---

¹⁾ De vera rel. 27; de div. qu. 83: *Hominem ergo deus cum fecit, quamquam optimum fecerit, non tamen id fecit, quod erat ipse. Melior autem homo est, qui voluntate, quam qui necessitate bonus est. Voluntas igitur libera danda homini fuit.*

²⁾ Dorner, *Augustinus* pag. 118.

³⁾ August. de grat. Chr. 5. *Primo loco posse statuimus, secundo velle, tertio esse. Posse in natura, velle in arbitrio, esse in effectu locamus. Primum illud, id est posse, ad deum proprie pertinet, qui illud creaturae suae contulit; duo vero reliqua, hoc est velle et esse, ad hominem referenda sunt, quia de arbitrii fonte descendunt.*

să fie nici să voiască, de cât ceea ce Dumneșeu a adus la îndeplinire și ceea ce el a voit. Ele sunt operele grației sale sau ale dreptății sale. Augustin merge și mai departe în teoriile sale, arătând că Dumneșeu provocă și voința ființelor, fie că acesta se efectuază prin impresiuni exterioare, fie că se îndeplinește prin o activitate internă ¹⁾. Pentru acest cuvânt omul are nevoie de sprijinul lui Dumneșeu chiar în Paradis, spre a putea face binele și în genere vorbind nimic nu se află în el, ceea ce nu ar fi de la Dumneșeu ²⁾.

M. P.

---

¹⁾ De div. qu. 83; 68, 5. Et quoniam nec velle quisquam potest, nisi admonitus et vocatus sive intrinsecus, ubi nullus hominum videt, sive extrinsecus per sermonem sonantem aut per aliqua signa visibilia, efficitur, ut etiam ipsum velle deus operetur in nobis.

²⁾ Ritter, Geschichte der Kischlichen Philosophie pag. 343.

O SOCIETATE FOLOSITORE ȘI PATRIOTICĂ.

I.

Am vorbit în mai multe rînduri în colónele acestei reviste despre primejdia unei literaturî otrăvitoare ce a început pe nesimțite să pătrundă în mijlocul poporului nostru de la oraș și de la țară. Așa și în No. 8 anul XXI cu prilejul aparițiunii revistei populare «Albina» am publicat un articol întitulat «Literatură Otrăvitoare». Spuneam acolo între altele că «omul e compus din suflet și corp». «Corpul lui va fi sănătos și viguros, dacă vom îngriji să-l dăm un nutriment substanțial și să se conducă după anumite principii igienice întemeiate pe observațiune și pe natura corpului. Tot așa se petrece lucrul și cu sufletul omului. El va fi sănătos, dacă vom îngriji, ca nutrimentul intelectual ce-l dăm să fie bine ales, să fie de natură a-l însufleși către tot ce e frumos și bun». Și după ce aduceam câte-va exemple prin cari dovedeam că un rău nutriment intelectual póte otrăvi cu totul sufletul, adăogam: «Cum stăm noi Români în această privință?». Trebuie s'o mărturisim cu durere, că nu stăm tocmai pe rose. Turma lui Christos e bântuită de fórte multe

rele. Poporul creștin român în marea lui majoritate nu'și conduce viața după sfințele învățături ale lui Christos. Și acesta numai din cauză, că lupul a intrat în staul. Vrajmașii neîmpăcați ai creștinismului au făcut ca tot felul de idei contradictorii și otrăvitoare să pătrundă în mulțimea creștină și să devină materialul de cugetare și simțire și în urmă principiile conducătoare în viață. Starea acesta e la vederea tuturilor și a mai dăinui cu ea nu e faptă nici creștină, nici românească. Prin urmare se cuvine ca biserica, statul și ori și ce român să-și îndrepte activitatea în direcțiunea acesta spre a înlătura răul, cât mai repede posibil, căci acesta nu va fi de cât spre binele bisericii și al statului». Publicam apoi apelul prin care aduceam la cunoștința cititorilor aparițiunea revistei «Albina» în care se va găsi adevărat nutriment intelectual și moral. În cele din urmă terminam ast-fel: «Biserica va fi cea dintâi care va trage adevărate folose din publicarea unei asemenea reviste, căci activitatea ei va fi îndreptată tocmai în a înlătura relele de cari suferă Biserica. Cine nu cunoște dintre noi ce citește țeranul și orășanul român? Cine nu știe, că între literatura populară scrisă de acum câte-va decenii în urmă și între literatura populară scrisă de acum e o deosebire enormă în ceea ce privește fondul și chiar forma? Înainte se citea cu nesaț de către popor *Varlaam* și *Ioasaț*, scriere atribuită Sf. Ión Damaschin și în care se celebră triumful creștinismului asupra păgânismului; se citea *Genoveva de Brabant*, scriere în care se arată dreptatea lui Dumnezeu răsplătind virtutea și pedepsind viciul; se citeau epistolia *Maicii Domnului*, *Apocalipsul Apostolului Pavel*, *Minunile Sf. Sisoie*, *Viața și pildele lui Isop*, *Flórea darurilor*, *Povestea vorbeii*, *Pilde filosoficești* etc. etc... Tóte aceste scrieri n'aveau alt rost de cât de a combate anumite viciuri și scăderi ce se observa în viața creștinilor și de a-i îndemna în calea binelui. Și le citea poporul

și'ți era drag să privești la viața lui, să-ți asculți vederile și simțimintele lui.

Dar astă-ți ce se citește?... Se citește *Popa clondir, Popa și Birlicul, Popa și ovreiu, Dracul în iad* etc., etc. Tendința acestor scrieri nu mai e ca a scrierilor mai sus amintite, ci numai de a rîde de preoți, de a-ți presenta înaintea mulțimei ca înșelători ai poporului, ba chiar ca dușmanii ai lui. Se vede, că pricep foarte bine vrăjmașii bisericii însemnătatea cuvintelor din Sf. Scriptură și anume: «Bate-voiă păstorul și se va risipi turma». Cu alte cuvinte, totă lupta trebuie îndreptată contra preoților, mai marii bisericilor. Când se va ajunge ca ei să fi deconsiderați de popor, atunci succesul e dobândit. Și nu mai încapă nici o îndoială, că planul n'a fost rău și fără pricepere întocmit. Scrierea are o putere fermecătoare asupra mulțimei creștinilor români. Cele citite impresionează puternic pe țeranul român și prind rădăcini în sufletul său curat. El singur spune, *că așa a auzit, așa a citit în carte*.

O luptă contra unor asemenea scrieri dezastróse și otrăvitoare pentru viața fie-cărui creștin român în parte și pentru biserică în general trebuia începută. Ar fi fost o purtare vrednică de condamnat, dacă s'ar mai fi întârziat...».

II.

În No. 3 din anul XXII am publicat în această revistă un alt articol intitulat „*traducerile în limba română*“. În acel articol daveam, că vécuri îndelungate literatura poporului român n'a fost de cât o literatură religioasă și că atunci când s'a început să se alcătuască sau să se tâlmăcescă și din alte terenuri de cât cel religios nimic nu contradicea, sau nu era în desarmonie cu vederile religioase. Chiar în vécul nostru după redeșteptarea națională de la 1821, bărbații noștri, cari doriau îmbogățirea sau mai bine și formarea unei literaturi românești când îndemnau pe toți să

lucreze în sensul acesta spuneaă lămurit, că doresc scrieri cu conținut moral și religios. Totul să conlucreze la formarea de caractere religioso-morale, la dezvoltarea armonică a omului și a poporului. De vom răstoi colecțiunea revistelor și scrierilor din primele decenii ale vécului nostru nu vom găsi nimic, care să contradică sau să atingă sentimentele religiose și morale. Arătăm acésta cu citate din Ión Eliade Rădulescu, părintele literaturii române și adăogam: Și mult bine s'a făcut poporului român prin o asemenea lucrare, căci numai prin credința în Dumneđeū s'a produs credința statornică în vieța și viitorul lui; numai prin credința în Dumneđeū a fost el capabil de așa fapte mari de ale căror róde ne bucurăm noi ađi. Răpirea credinței în Dumneđeū, *lipsa de ori și ce idealism în literatură va da cele mai deasastróse rezultate pentru popor*. Pildele din istoria altor popóre trebuie să ne servescă de învățatură în acéstă privință. Și pentru ca să dovedesc, că așa cugetaă tóte spiritele înalte și cultivate ale némului nostru am reprodus acolo și un fragment din cunoscuta epistolă în versuri a lui Gr. Alexandrescu, adresată lui *Voltaire*, pe care 'l reproduc și aici.

Tu ca o dată Satan, pe om din rațū l'ai gonit,
 Speranța, ăst fruct ceresc în inimă o ai călcat,
 Și care despăgubiri în locul ei ne-ai lăsat?
 Ucideri și desfrinări, iată ce-ți suntem datori!
 Vieța ai făcut-o grea sărmanilor muritori,
 Iar pe scelerați i-ai scos din jugul lor neplăcut.
 Vor în zadar a-ți găsi un cuget ce n'ai avut.
 A ădice că te-ai luptat abuzul să răsboești,
 Nu, temelia ai surpat în dogmele creștinești.
 A, dacă talentul tēū mai bine întrebuintat,
 Cu sórta-i a se lupta pe om l'ai fi înarmat;
 Dacă pe drepti întărind, pe răi ai fi îngrozit,
 Ingerii numele tēū cu drag l'ar fi pomenit!

Se opunea Gr. Alexandrescu la toate acestea pentru că după el ori-ce suflet lipsit de ideal, lipsit de credința în Dumnezeu și în nemurire e un suflet pierdut. e un suflet nenorocit. Și cu ce urmări funeste e însoțită propoveduirea unor asemenea idei mai cu seamă în mijlocul poporului fără cultură!

Continuam mai departe a spune încă, că în ultima jumătate a vécului în care trăim (XIX) o bogată și continuă relațiune intelectuală s'a produs între țările române și țările culte ale Occidentului și în deosebi cu Franța. Sute și mii de tineri români au mers să se adape la isvórele științei din această țară. Mult bine s'a adus țerii noastre prin asemenea relațiuni, prin o ast-fel de îndrumare a tinerilor către Occident. Au venit tineri români din Occident cu însemnate capitaluri intelectuale și morale și le-au pus în serviciul țerii și al némului lor. Grație unor asemenea tineri țara a mers înainte, țara s'a îndrumat pe calea civilizațiunii. Au venit însă și tineri români cu capete ușurele și cu inimi reci, cari n'au putut aduce nici un serviciu bun țerii și némului lor, ba din contră nu le-au făcut de cât rău din punctul de privire mai ales al educațiunii morale, al energiei sufletești, în tot ce privesce adevărul, binele și frumosul. Au luat în ris moravurile, credința și limba poporului din care făceau parte. Nu le plăcea nimic, nu-l interesa nimic. Mediul în care trăiau acum le era sufocant; tot gândul lor nu era îndreptat de cât acolo, unde 'și petrecuseră câțiva ani de tinerețe!

Dovediam acésta cu frumoase cuvinte rostite de marele nostru poet si dramaturg V. Alexandri și chiar cu cuvinte de ale pesimistului poet Mih. Eminescu. Continuam apoi: Multe bunuri ni s'au adus din alte părți, dar și multe rele. S'au adus moravuri și obiceiuri streine poporului nostru; s'a căutat fără voe póte de a ni se strica limba; s'au luat cele mai escentrice învățături din alte părți ca marfă bună:

s'a luat adesea tot ce pÓte fi mai contrar *unei prosperării morale* și materiale într'o țară. S'a produs deci un mediú intelectual și moral nenorocit după vederile nÓstre, fără sã fi fost nevoie de el și acésta numai și numai prin ușurința nÓstrã. Mediul acesta a convenit de minune în deosebi elementelor streine de némul și legea nÓstrã. S'a profitat de slãbiciunile nÓstre și intenționat s'a cãutat de a se produce încetul cu încetul un desastru moral în mijlocul poporului nostru. S'au alcãtuit broșuri, parte traduse, parte și originale în gralul poporului și la priceperea lui cu cele mai obscene subiecte. S'a cãutat în deosebi sã se ponegréscã conducétorii religiunii creștine în țara acésta și s'a luat în rãs cele mai bine-fãcétore sentimente și tendințe ale poporului..... S'a cãutat de a i se infiltra veninul necredinței, de a-l face sceptic, de a-l rãpi din sufletul sãu credința în ceea ce e înalt și neperitor.

Și după ce enumeram încã multe scrieri traduse numai de cãtre ovrei și apãrute în editura librãriei Socec, Müller și Benvenisti le analizam apoi și arãtam nenorocitul lor cuprins. Așa de pildã vorbind de «*Minciunile convenționale ale civilizațiunii nÓstre*» de ovreul Max Nordaú și tradusã în romãnește de ovreul Mihail Canianu și apãrutã în editura librãriei Socec arãtam cã în acésta scriere se susține, cã formele cu caré civilizațiunea s'a îmbrãcat în desvoltarea ei istoricã sunt familia, proprietatea, statul și religiunea și tÓte acestea nu sunt de cât niște minciuni convenționale. Și Max Nordaú care tinde prin scrierile sale sã otrãvêscã sufletul tinerilor școlari și studenți sdruncinându-le credința în religiune și în instituțiunile omenești actuale, lucrêzã neîncetat pentru rezidirea Sionului și renașterea iudaismului. Și spre a dovedi acésta am reprodus un fragment dintr'o scrisóre pe care o adresase unui diar ovreesc din Chicago. Iatã ce spunea dînsul: «Cred cu nestrãmutare cã vom reuși a rezidi Sionul și cã ne aflãm în

apusul unei renașteri a Iudaismului. Dar Israil trebuie abia educat la noua chemare și la această operă de educație, grozav de grea, trebuie să colaboreze fie-care ovreîu, care a avut norocul să atingă o mai înaltă scară a culturii și a științei. Vă impliniți din parte-vă datoria, care e ați cea mai de căpetenie, cea mai importantă de a trezi și a întări în ovrei conștiința iudaică».....

N'am nimic de ȃis în ceea ce privesce idealul acestui scriitor pentru némul sėu. Mė dőre însă sufletesce, când constat că acest scriitor ovreîu a întocmit o lucrare pentru creștinii spre a le răpi cele mai înalte sentinente, cari înobilėză inima umană și 'i dau viėță. Ne aflăm în fața unei procedări necorecte: bine și fericire iudaismului; mőrte creștinismului. Înțelegem pe parte din ovreii noștrii a conlucra atâturi de coreligionarii lor de pretutindenî, nu înțelegem însă pe librarii noștrii romăni, cari se fac cődă de topor. Nu e ceva neimportant a ști ce trebuie să se alėgă și să se traducă din literaturile streine. Prin urmare se cuvine mai multă atențiune, mai multă pricepere din partea acelor ce vor să îmbogățescă literatura romănă.

Ast-fel vorbiam eũ acum trei și patru ani în colónele acestei revistė.

Nu trecuse însă mult de la această dată și apare în București o broșură intitulată „*Ciuma religiósă*“ de I. Most, tradusă în romănește de Nėgu și cu o prefață de P. Mușoiu. Broșura acėsta pentru ca să se pótă răspândi mai cu înlesnire în popor costă numai 20 de bani.

Înainte de a arăta despre ce e vorba în această broșură reproduc aici mica dar importanta prefață, căci numai atunci fie-care cetitor va fi în stare să-și dea sėmă de ce urmăresc acești distructori ai instituțiunilor Dumneȃesci și omenești din țară, căci asemenea scrieri nu fac parte din literatura socialistă ci anarchistă. Iată prefața:

„Idea germinază. Mai deună-ți o simplă lucrătoare, din propria-i pornire, găsește cu cale să ăa asupra-i tipărirea unei lucrări de propagandă pe care avusese prilejul a o cunoște în manuscris. Acum, un grup de câți-va inși, simțesc nevoea să aibă la îndemână lucrări mai noi, ca să le facă să circule, și aă și buna inspiraie să înlesnescă apariția unei lucrări pe care o avem în catalógele noastre de mult. Cu chipul acesta sîntem pe cale să avem una din cele mai imbelșugate libertaturi libertare, când agitatori teoretici și agitatori practici se sprijinesc reciproc, când adică face fie-care ce e în stare să facă.

Cât despre lucrarea actuală, aparte factura ei cam vehementă, pe care camarazii vor avea buna chibzuiață să n'o exagereze, ni se pare că vine cu atât mai la vreme cu cât pornirile cari să stea în fața obscurantismului religios sînt rari. Nu ni se póte cere indiferență într'o chestie care are urmări atât de grave cât se atînge de viața noastră practică. Și când sîntem încredințați că numai libera cugetare va duce lumea la dezrobire, că numai spontaneitatea, care decurge din ea, va duce lumea la armonie, ar fi într'adevăr o crimă neertată să stăm fără păsare și să privim cum se indoctrinează mințile, cum se înlănțuesc activitățile. Crede și nu cerceta, e vorba sacramentală cea mai absurdă, cea mai opusă spiritului investigator de ađi, cea mai opusă spiritului de solidaritate obștască, spirit pe care avem tot interesul să l facem să triumfe“.

Din acéstă prefață reese destul de lămurit, că ar fi o crimă din partea celor ce cugetă și simt ca D-l Moșoiu ce lasă mințile românești să se indoctrineze cu vederi frumoșe, ideale.

Dar să vedem în scurt ce ni se spune în broșură. Iată expresiuni proprii: «Dintre tóte bólele mintale, pe care omul și le-a tot înrădăcinat în creier, ciuma religioasă e fără îndoială cea mai grozavă». Și încercă autorul să dovedescă că Dumnezeu nu există, că nemurirea sufletului nu exsistă, că tóte acestea nu sînt de cât născociri popesci. «Numai bogății și puternicii susțin religia. Netăgăduit, asta-i un meștesug. E chiar o chestie de viață pentru clasa exploatătoare, burghezia, ca mulțimea să fie prostită prin religie. Puterea aceștia creșce saă scade cu nebunia religioasă». «Să scótem dar din capete ideile religioșe și jos cu popit.... Scopul nostru este mântuirea omenirii de ori-ce robie, de a scóte de sub jugul apăsărei sociale, ca și din cătușele tiraniei poli-

tice, scoțând-o tot d'o dată din bezna religioasă. Ori-ce mijloc pentru îndeplinirea acestui scop mareț trebuie să fie recunoscut ca bun de către toți adeverații prieteni ai omenirii și trebuie să fie pus în practică în ori-ce clipă bine venită. Ori-ce om care nu e religios arată o nepăsare față de datoriile sale când face tot ce-i stă în putință în ori-ce clipă spre a nimici religia. Ori ce om desbărat de credință, care se feresce de a combate popimea, unde și când poate e un trădător al partidului său (anarhist). Pretutindenii rășboiului, rășboiului de mörte acestei lifte negre..... Ori-ce armă să fie bine-venită pentru cauza noastră. Arđetőrea deridere ca și facla sciinței și unde aceste arme vor rămănea fără putere să întrebuițăm *argumente ceva mai simțitóre*.... Trebuie ca religia să fie stărpită cu desăvîrșire din mulțime, dacă voim ca mulțimea să-și vie în fire! Alt-fel nu va putea nici o dată să-și cucerască libertatea..... Să nădějduim că masele nu s'ar mai lăsa înșelate și mințite, că va veni o đi când crucile și icónele vor fi aruncate în foc, potirile și vasele sfinte schimbate în unelte folositóre, bisericile prefăcute în sale de concert, de teatru sau de adunări și când n'ar putea sluji la asemenea scop, în hambare de pâne și în grajduri de cai. Să nădějduim, că va veni o đi, când mulțimea, luminată de astă-dată se va mira cum de nu s'a săvîrșit încă de mult asemenea prefacere.

Felul acesta de a lucra, scurt și cuprinđetör, firește *nu se va urma de cât când* (se vede că traducetörul e un ovreű) revoluția socială, ce se apropie va isbucni, când se va fi făcut tabula rasa din tovarășii popimei: prinți, biurocrați și capitaliști; când stăpânirea ca și biserica vor fi șterse de pe fața pămîntului».

Mai lămurit nu se poate. Jos Dumneđeű, jos biserica cu servitorii ei, jos statul, jos țara! Și asemenea idei se răs-pândesc în mijlocul poporului, 'i otrăvesc sufletul și'i strămbéză mintea și noi cu toți stăm cu mânele în sîn! Nu știű

cum să numesc o asemenea purtare de indeferență față de o așa purtare neleguită și neromânească...

Spre marea mea bucurie sufletescă însă la finele anului trecut s'a petrecut un fapt de cea mai mare importanță. D-l Spiru Haret, fost ministru al Cultelor și Instrucțiunii publice, bărbatul, care a luat numeroase măsuri pentru binele și fericirea țerii aceștia a propus întemeierea unei mari societăți cu scopul de a lucra pentru răspândirea și întărirea învățaturii în masa poporului prin imprimarea și propagarea de scrieri și publicații de tot felul cu *character moral, patriotic* și utilitar și pentru împedecarea prin toate mijlocele legale a răspândirii de scrieri și publicații imorale sau cu tendințe contrarii statului și ideii naționale române. Societatea acésta s'a constituit deja și a ales comitetul, și a votat statutele și a luat numele de «Steaua»

Pentru ca toți cetitorii să cunóscă mai de aprópe scopul acestei societăți cum și mijlocele ce se vor întrebuița pentru ajungerea lui, public aici în întregime statutele acestei societăți:

Art. 1.—Se constituie, sub numele de „*Steaua*“, o Societate cu scop de a lucra pentru răspândirea și întărirea învățaturii în masa poporului, prin imprimarea și propagarea de scrieri și publicații de tot felul, cu caracter moral, patriotic și utilitar, și pentru împedecarea prin toate mijlocele legale a răspândirii de scrieri și publicații imorale sau cu tendințe contrarii statului și ideii naționale române.

Art. 2.—Societatea va căuta să-și atingă scopul:

a) făcând să se imprime scrieri și publicații asupra unor anumite subiecte alese de dinsa, și după un program determinat de dinsa;

b) încurajând prin premii sau alte mijloce, publicațiile cari vor fi de natură a corespunde scopului său;

c) răspândind, fie pe un preț cât mai redus, fie în mod gratuit, sub formă de premii școlare sau alt-fel, asemenea publicații;

d) încurajând și susținând instituțiile culturale și școlele de adulți;

e) lucrând pentru formarea unei biblioteci populare, în vederea scopului ce urmărește.

Art. 3.—Veniturile Societății constă:

- a) din cotisațiile membrilor;
- b) din donații în bani sau în cărți;
- c) din beneficiile eventuale ce s'ar realiza din vinderea publicațiilor distribuite de Societate;
- d) din ori-ce alte venituri întâmplătoare.

Art. 4.—Cotisațiile membrilor vor fi de cel puțin doi lei pe an. Pentru învățători, preoții rurali și săteni, cotisația minimum va fi de un leu pe an.

Cotisațiile se vor achita de către membri, fie în bani, fie în timbre, fie în mărci postale; ele se vor putea plăti sau pe câte un an întreg, sau cel puțin pe câte șese luni.

Art. 5.—Se va forma treptat un fond de rezervă, din o reținere de 10% din toate cotisațiile și donațiile în bani. Acest fond se va depune la Casa de Depuneri sau la Banca Națională, și va fi destinat ca, din venitul lui, să se asigure în mod permanent realizarea scopului Societății.

Art. 6.—Sediul Societății va fi în București. Ea va putea înființa filiale în ori-ce altă localitate.

Art. 7.—Conducerea Societății va fi încredințată unui Comitet central de 9 membri, aleși de adunarea generală în ședința sa ordinară de la Ianuarie.

Acest comitet alege din sinul său un președinte, un vice-președinte, un administrator, care va fi și casier, și un secretar.

În fie care an, în adunarea generală ordinară de la Ianuarie, se vor trage la sorți pe rând câte trei din membrii comitetului, în locul cărora adunarea generală va face o nouă alegere, așa că până în trei ani, întregul comitet să fie supus reînnoirii. Membrii aleși la sorți sunt reeligibili.

Membrul Comitetului care va lipsi de la ședințele comitetului în timp de trei luni, se va considera ca demisionat.

În cas când în cursul anului s'ar produce vre-o vacanță în comitet, cel-l-alți membri ai lui vor împlini vacanța în mod provizoriu, iar alegerea definitivă pentru locul vacant se va face la cea mai apropiată adunare generală.

Art. 8.—Atunci când comitetul central va găsi de cuvi-

ință, el va putea decide de înființarea de filiale regionale, în localitățile unde interesele Societății vor cere acésta.

Fie-care filială va fi condusă de către un comitet regional al ei, care se va compune din cel mult 7 membri, și se va alege și reînoui după regulile prevădute în articolul 7. Alegerea și reînnoirea comitetului regional se va face de către adunarea regională a filialei respective în ședința ei ordinară din Decembrie.

Art. 9.—Atât comitetul central, cât și comitetele regionale, vor trebui să țină cel puțin câte o ședință pe lună. Fie care ședință, ca să fie valabilă, va trebui să se țină cel puțin cu majoritatea absolută a membrilor comitetului respectiv.

Serviciile membrilor comitetelor sunt gratuite.

Art. 10.—Comitetul central va elabora regulamentul după care se vor conduce lucrările Societății, în limitele statutelor și ale voturilor adunărilor generale.

Tot el va hotărî, pentru fie-care filială regională în parte, care s'ar înființa, atât organizarea cât și natura și întinderea raporturilor dintre aceste filiale și comitetul central. În orî-ce cas, organizarea filialelor va trebui să fie în conformitate cu statutele și regulamentele Societății, și cu decisiile luate în adunările generale ale secțiunii centrale din București.

Art. 11.—Membrii Societății se împart în membri onorari, donatori și activi.

Comitetul central pôte proclama ca membri de onóre ai Societății persoane, cari prin situația lor socială și prin autoritatea lor pot contribui în mod puternic la realizarea scopului Societății.

Ca membri donatori ai Societății său ai unei filiale, se vor proclama de către comitetul central său de către comitetul regional respectiv, persoanele cari vor fi făcut o donație, acceptată de comitet, în valóre de cel puțin 200 lei.

Membri activi se vor admite de către comitetul central, său de comitetele regionale, fie-care în circumscripția sa.

Admiterea se face în urma unei cereri, subscrisă de persoana care cere admiterea. Cererea va fi însoțită de cotisația pe cel puțin un an.

Art. 12.—Membri Societății sunt datorî să-și achite regulat

cotisațiile, și să dea cu tótă energia concursul lor pentru realizarea scopului Societății. Fie-care membru este îndatorat ca, în primul an după admiterea sa, să facă a se admite în Societate cel puțin alți doi membri noui.

Se consideră ca retras din Societate membrul care în timp de un an nu-și achită cotisația, precum și acela care s'ar dovedi că refuză să lucreze pentru realizarea scopului Societății.

Art. 13.—În ședința de la Ianuarie, adunarea generală din București alege trei censori, cari vor avea însărcinarea de a verifica compturile și gestiunea bănească a comitetului central, precum și bilanțul pe care acest comitet este dator să-l prezinte în fie-care an la Ianuarie adunării generale. Ei vor avea dreptul de control și asupra gestiunii bănești a comitetelor religioare.

Conșorii se aleg pe câte un an. Ei sunt reeligibili.

Art. 14.—În adunarea generală de la Decembre, fie-care filială alege câte două censori, cari vor avea, în ceea ce privește comitetul regional respectiv, îndatoririle prevădute la articolul 13. Ei se aleg pentru un an, și sunt reeligibili.

Art. 15.—În fie-care an, în a doua Duminică din Ianuarie, Societatea ține în București o adunare generală ordinară, la care vor lua parte toți membrii Societății, din București sau din județe, cari vor fi achitat cotisația lor până la curent. Ora și locul acestei ședințe se va anunța prin diare cel puțin cu 15 zile înainte, arătându-se și cesiunile cari vor fi la ordinea zilei.

Ședința din a doua Duminică din Ianuarie nu se va putea ține, de cât dacă vor fi prezenți un număr de membri cel puțin egal cu a patra parte din numărul membrilor din București, cari vor fi la curent cu plata cotisațiilor.

Dacă la prima convocare nu se póte întruni acest număr de membri, ședința se va amâna pentru a treia Duminică din Ianuarie, când ea se va ține, ori-care ar fi numărul membrilor prezenți.

Art. 16.—Filialele vor avea câte o adunare regională ordinară în a doua Duminică din Decembre. Aceste adunări se vor ține tot după regulile de la art. 15. În cas când la convocarea din a doua Duminică din Decembre nu ar răspunde un număr de membri cel puțin egal cu a patra parte

din numărul membrilor filialei care să fie la curent cu plata cotisației, adunarea se va convoca pentru a treia Duminică din Decembrie, când se va ține, ori-care ar fi numărul membrilor prezenți.

Art 17.—Afară de adunările ordinare prevăzute la art. 15 și 16, atât Societatea, cât și filialele, vor putea avea și întruniri extraordinare, în următoarele împrejurări:

- a) în urma unei decizii a adunării ordinare;
- b) prin inițiativa comitetului respectiv sau a censorilor;
- c) în urma unei cereri scrise, adresată Comitetului de un număr de cel puțin 20 de membri. Cererea va trebui să arate lămurit obiectul convocării. În urma unei astfel de cereri, Comitetul va fi dator să convoce adunarea în termen de cel mult 30 zile.

Art 18 —În adunările ordinare, se va cerceta bilanțul prezentat de Comitet, precum și raportul censorilor; se vor lua decizii asupra cesiunilor puse la ordinea zilei, și anunțate prin avisul de convocare a adunării; se vor face alegerile pentru Comitet și censori, conform art. 7 și 18.

Decisiile se iaă cu majoritatea absolută a membrilor prezenți. Votul pentru alegeri, precum și în toate cesiunile de persoane, se va face în mod secret. Cu toate acestea, dacă unanimitatea membrilor prezenți ar cere, alegerile se pot face și prin aclamațiune.

Ședințele vor fi prezidate de președintele Comitetului; în lipsa sa, de vice-președinte; și în lipsa și a acestuia, de cel mai în vîrstă dintre membrii Comitetului.

Pentru fie-care ședință se va întocmi, de către secretar, un proces-verbal, care să arate lucrările făcute și decisiile luate.

Art. 19 —În adunările generale, se pot discuta și lua decizii valabile numai asupra cesiunilor puse la ordinea zilei, cu excepția propunerilor relative la convocarea unei noi adunări generale.

Propunerile prezentate Comitetului în scris, cu 10 zile înainte de ținerea adunării generale, din partea unui număr de cel puțin 20 membri, trebuie puse la ordinea zilei.

Art. 20 —Nici una din dispozițiunile statutelor de față nu se pot modifica de cât de cât adunarea generală a Societății, cu majoritatea de două treimi din numărul membrilor

prezenți la vot. Art. 1 însă nu se va putea modifica în nici un chip.

Art. 21.— În cas de dizolvare a Societății, capitalul ei, precum și fondul ei de rezervă, se vor da Casei Școlilor cu însărcinarea de a-l consacra în folosul instituției cantinelor școlare sau a bibliotecelor rurale.

Art. 22.— Primul comitet al Societății va fi compus din d-nii: Banu Constantin, Cecropidi Dimitrie, Dimitrescu Procop I., Gârbovicenu Petru, Haret Spiru C., Kalinderu Ion, Negoescu Christu, Șomănescu Sava și Vlădescu Mihail; iar primii censori vor fi d-nii: Alexandrescu Constantin, Alimăneștenu Constantin și Ionescu Constantin, preot; toți aceștia aleși în ședința de la 20 Decembre 1900.

Aceste statute s'au votat în ședința Societății ținută la 20 Decembre 1900, la ora 8^{1/2} seara, în Palatul Universității din București.

Membrii comitetului au publicat și un apel pentru ca să lămurască și mai bine însemnătatea acestei societăți și să arate că tot Românul cu inimă trebuie să-i dea sprijinul și moral și material. Iată și apelul:

«La 20 Decembre 1900, s'a înființat în București Societatea „*Stéua*“, cu scop de a lucra pentru răspândirea și întărirea învățaturii în masa poporului, prin imprimarea și propagarea de scrieri și publicații de tot felul, cu caracter moral, patriotic și utilitar, și pentru împedecarea prin toate mijlocele legale a răspândirii de scrieri și publicații imorale, sau cu tendințe contrarii statului și ideii naționale române».

Orî-cine cunoște starea lucrurilor de la noi, va înțelege de ce folos pôte fi această societate, și la ce mare trebuință este ea chemată să răspundă.

Învățămîntul primar obligatoriu a fost decretat încă de acum 36 de ani. Este adevărat că multe cauze au împedecat, chiar până astăzi, realizarea lui în mod complet; dar totuși, în timpul acesta, numărul școlilor de prin sate nu a fost nici odată mai mic de 1,200, iar astăzi el este de 3,600. Ar fi trebuit dar, ca cea mai mare parte a sătenilor, ce au vîrstă până pe la 48 de ani, să știe astăzi cel puțin să citească și să scrie. Știm însă cu toții că, de-

parte de a fi așa, imensa majoritate nu are cea mai mică cunoștință de carte.

Una din principalele cauze ale acestei nenorocite stări de lucruri este că copilul de sătén, odată eștit din școlă, nu mai dă ochi cu cartea, așa că în doi—trei ani, uită tot ce a învățat.

Săténii nu aű ce citi, pe de o parte pentru-că până acum mai de loc nu li s'au pus la dispoziție cărți de un preț potrivit cu mijlócele lor; iar pe de alta, pentru-că mai nu există cărți scrise în limba lor, și cari să corespundă în mod real trebuințelor, înțelegerii și aspirațiilor lor.

În fine, chiar când vre-o scriere a împlinit, măcar în parte, aceste diverse condiții, aű lipsit mijlócele de a o propaga, de a o face cunoscută, și a o pune la îndemână marii mulțimi, pentru care ea era destinată.

Eacă pentru ce sunt sate întregi, în cari afară de cărțile de școlă ale copiilor, nu se află nici o singură altă carte folositoare.

Și cu toate acestea, sunt semne neîndoióse, că gustul citirii începe să se simtă la sate; și dacă i s'ar da alimentul de care are trebuință, el ar fi un mijloc puternic, pentru a se schimba în bine starea satelor noastre. Dovadă sunt rezultatele obținute de societățile de cultură și de bibliotecile populare de pe Domeniul Corónei.

Acest lucru nu a scăpat din vederea unor speculanți, cari și-au propus să-l exploateze în folosul lor, în modul cel mai puțin onest. De aci vine mulțimea de broșuri, pline cu lucruri contrarii moralei celei mai elementare, cari se vînd pe un preț de nimic, și cari atăția ani inundă satele noastre, propagând corupția și sentimentele cele mai rele, fără ca cine-va să facă ceva pentru a se opune acestei distrugétore acțiuni.

Nu mai atât: avem cu toții cunoștință de o acțiune mult mai culpabilă, care țintește la sdruncinarea fundamentelor statului, și chiar a naționalității noastre.

Ceea ce spunem pentru sate, se póte repeta întocmai și pentru sárácimea orașelor de și aci efectul este mai puțin aparent.

Acum, când o sfîntă dorință a inimei mele s'a realizat,

ce'mi mai rămâne de spus? Nu'mi rămâne de cât să îndemn cu căldură pe toți cetitorii acestei reviste ca pe de o parte să se înscrie ca membri în societatea «Steaua», iar pe de altă parte să facă propagandă pentru atingerea scopului ei. Tendința noastră a tutulor să fie, ca cu nici un chip să nu mai pătrundă în mijlocul poporului scrieri și tablouri imorale și antinaționale. Să fim cu toți la postul de onoare, căci alt-fel va fi vai de noi și vai de țară! Pe nesimțite ne pierdem cu totul!

G...

PREDICA IN VECHIME.

Biserica creștină în toate timpurile a pus mare preț pe predică, și cu drept cuvânt, căci folósele ce ea a adus au fost mari, așa de mari, în cât se poate dice că ei se datorește însăși ființa și întemeerea bisericii.

Prin predică Mântuitorul a vestit Evangeliul mântuirii Iudeilor în sinagoge și pretutindenă; și tot prin predică, sântii săi apostoli au dus acest Evangeliu până la marginile lumii, vestindu-l la totă făptura și chemând la mântuire și la cunoștința cea adevărată de Dumneđeu pre toți fiii lui Adam.

Tot-d'auna predica a fost arma și podóba Bisericii. Prin ea s'a apărât învățătura credinței; prin ea s'a întărit credința și s'a cultivat pietatea și cuvioșia. Prin ea s'au îndreptat moravurile și tot prin ea credincioșii au învățat ce trebuie să credă, ce trebuie să facă și cum trebuie să se porțe în viață, pentru a fi adevărați creștini, adevărați următori ai lui Christos și fii ai lui Dumneđeu, bine plăcând lui și făcând voea lui întru toate aci pre pământ.

Cu cât predica s'a cultivat mai mult, cu atât Biserica a mers bine și a fost în flóre. Atunci, între creștini, a domnit

credința, s'a dezvoltat pietatea, frica de Dumnezeu și cuvioșia; iar credincioșii lui Christos au fost societate model prin faptele și viața lor, căci prin ea au cunoscut adevărurile credinței și cunoscându-le, s'au putut edifica moral-minte pe ele.

Probă întru acesta ne servă d'a pururea creștinii primelor secole, acele timpuri, când predica era în flăcări, acele timpuri când marii dascăli și luciferi ai Bisericii, cari au fost și sunt d'apururea podoba ei, nu neglijau un singur moment predica, ci cu vreme și fără vreme, continuu și la tot pasul învățau pe creștini, și le făceau cunoscut prin predică toate cele bune și de folos pentru viața și mântuirea lor sufletescă. Iar atunci când predica a încetat, sau s'a rărit, inimile credincioșilor s'au împietrit. Atunci, în locul credinței, care le încălzea sufletele și însuflețea pe credincioși, a venit necredința. În locul pietății, din care izvorau faptele cele bune, cari dădeau credincioșilor pacea conștiinței, mângâierea și mulțămirea sufletescă, a venit destrăbălarea și destrăbălarea, slăbirea și sălbătăcirea moravurilor, cari au depărtat cu totul pe credincioși de Iisus Christos și Evangeliul său, făcându-i cu desăvârșire necredincioși și mai răi de cât chiar vameșii și păcătoșii.

Atunci când predica s'a rărit sau a încetat, și adevărurile credinței nu s'au explicat credincioșilor, creștinii au fost numai cu numele creștin, iar cu viața și faptele, streini cu totul de învățătura și preceptele Evangeliului; căci necunoscând învățătura cea bine făcătoare și dătătoare de viață, nu au putut să o urmeze și să o aplice în viața lor, pentru a se numi și a fi cu adevărat creștini.

Pentru acesta Biserica în tot-d'auna a apreciat importanța și însemnătatea predicii, căci și-a dat sămânță de folos. Ea tot-d'auna a socotit predica ca lucrul cel mai de folos pentru edificarea morală a credincioșilor, și dacă nu a putut-o cultiva tot-d'auna, și cultiva cu succes, așa în cât

să dea acele rǎde cari aũ fost cele mai salutare pentru credincioși și pentru Biserică, cauza a fost nevoile timpului și strimtorările ce a îndurat. S'a cultivat însă tot-d'auna; și dacă aũ fost timpuri când predica a lăsat de dorit, saũ amvonul a tăcut, acésta s'a socotit ca mare pierdere, ca o lipsă a îndeplinirii uneea din datoriile de căpetenie ale acelora, în mâinele căroră Mântuitorul a lăsat conducerea și păstoria Bisericei sale. Tot-d'auna lipsa predicei s'a considerat ca o lipsă de îndeplinirea celei mai sacre datorii pastorale, căci Biserica a avut pururea în vedere cuvintele Apostolului ce ȕice: „*Cum dară vor chiema, întru carele nu aũ cređut, și cum vor crede aceluia, de carele nu aũ auđit; și cum vor auđi, fără de propovăduitor* „(Romanı X, 14)“. Dacă aũ fost timpuri când predica era rară saũ amvonul tăcea, la acésta a contribuit, fără îndoială, lipsa de știință și cultură teologică. Biserica însă, cerând, și cu drept cuvint, ca cei ce o păstoresc și conduc să imiteze întru tóte pe Apostoli ai căror urmași sunt, a trimbițat tot-d'auna că predica trebuie să nu lipsescă nici o dată. Și adevărul este că ea nici o dată nu a lipsit cu desevirșire; aũ fost numai timpuri când ea a lăsat, ba încă póte chiar, mult de dorit. Dar a expune în întregul lor tóte fazele prin care a trecut predica în Biserica creștină, este greũ. De almintrelea, o ast-fel de desvoltare a cestiuneı nici nu am avut-o în vedere. Scriind aceste rînduri am voit numai a arunca o privire generală asupra importanței și în deosebı asupra folóselor predicei pentru credincioși, ca ast-fel să pot veni la cestiunea ce voesc a face cunoscut, anume niște cuvinte străvechi, pentru a se vedea, pe de o parte, cum era predica acum șepete, opt sute de ani, iar pe de alta, de a se cunoște că predica nici o dată nu a lipsit în deosebı în Biserica nóstră creștină ortodoxă, care este fórte mult acusată întru acésta de cele-l-alte bisericı creștine; și pe lângă tóte acestea a se învedera că pentru a predica și

povățui pre credincioși nu se cere numai de cât ca predicatorul să cunoscă totă legea și proorocii, să fie adică teolog consumat. El pote și cu mai puțină știință să povățuiască, și cuvîntarea sa or cât de simplă, este bine venită și aduce mari folose. Un exemplu întru acésta ne servă cuvîntările bătrînului preot Nataniil Ipirotul, ce ne-am propus a publica, cuvinte cari datéză de cel puțin 7 sau 8 sute de ani.

Cuvintele acestea, atît de vechi, sunt asupra celor șese Duminici ale postului celui mare. Ele sunt precedate de alte două cuvîntări, una despre necesitatea de a se face pomeniri sau slujbe pentru cei morți sau adormiți în Domnul, iar a doua o narațiune, despre un fapt minunat întîmplat în părțile României, adică în țara noastră, fapt care vécuri întregi se istorisea. Pe lângă acestea sunt și câte-va cuvinte morale.

Cuvintele bătrînului preot Nataniil sunt cuprinse într'un vechiū manuscris grecesc, proprietate a bibliotecii sîntei Mitropolii a Moldovei și Sucevei.

Colegul Profesor D. Erbicénu, în darea sa de sémă asupra manuscriptelor grecești din biblioteca acelei sf. mitropolii, afirmă că manuscriptul acesta, este cel mai vechiū, și că ar data pôte chiar de prin secolul al decelea ¹⁾. Că este vechiū, și pôte cel mai vechiū, nu încape nici o îndoială. Acésta o atestă și modul scrierei și materialul pe care este scris; dar că ar data din secolul al decelea acésta cu greū s'ar putea susține, căci nu coprinde nimic care să indice cert acest secol. Darea de sémă ce vom face asupra coprin-sului acestui manuscript va lămuri cât se va putea mai clar acéstă cestiune. Până atunci, ceea ce putem afirma cu certitudine este că manuscriptul datéză din timpurile înainte de căderea Constantinopolului.

Cuvîntările lui Nataniil, precum se va vedea sunt de mare importanță, nu numai ca modele de predică din acele timpuri

¹⁾ Veđi Revista Teologică an. III, No. 10. pag. 78.

străvechi (după părerea colegului Erbicénu, de acum o mie de ani), dar pentru noi omânii, de o importanță istorică capitală, căci în a doua cuvîntare a sa, Nataniil care predică în Constantinopol, după tótă probabilitatea în timpurile când acéstă cetate era încă sub împérații bizantinii, el istorisește un fapt întîmplat în țara noastră, cu mult înainte de timpurile sale, și țara acésta o numește cu numele *Romania* (Ρωμανία¹⁾).

Iată cuvîntările saŭ predicile lui Nataniil Ipirotul, în traducere română²⁾.

Primul cuvînt se intituléază

Orînduiala despre pomeniri³⁾.

Am aŭdit că mulți dintre cei necunoscători întru cele bisericesti, adică smintiții și fără știință, ȑic, că pomenirile și liturgiile pe cari creștinii le fac pentru cei adormiți, nu le folosesc lor, ci întru zadar se ostenesc cei ce le fac. Deci iarăși a semănat Demonul neghină în mijlocul holdelor de grîu; iarăși a semănat buruiănă viclénă în mijlocul pietăței. O înșelătorule Demon! Ce ai cu sermanul om? Ce ți-a greșit de lupți împotriva lui. Aŭ nu tu l'ai scos din raiful desfătării? Aŭ nu tu pre cel care era nemuritor, l'ai făcut muritor? Au nu tu pre acela care era bogat, l'ai făcut cerșetor, adică

¹⁾ Veđi nota asupra cuvîntului al II.

²⁾ Cuvintele lui Nataniil sunt în limba grecă populară, însă amestecată cu multe cuvinte din limba bisericescă clasică.

³⁾ Inainte de titlul cuvîntării, pe frontispiciul paginei se află un mic desen în formă de ghirlantă de la un capăt al paginei până la cel-l alt, făcut cu penița și cu cernélă roșietică; iar d'asupra acesteea sunt scrise cuvintele: Iisuse Christóse ajută'mi. Primul cuvînt al titlului (orînduiala) și prima literă a cuvîntului al doilea (despre) sunt scrise cu aceeași cernélă roșietică și cu înflorituri; iar înaintea titlului se află semnul crucei, cu aceeași cernélă roșietică. D'asemenea cu aceeași cernélă și cu înflorituri este și prima literă a cuvîntului cu care se începe cuvîntarea.

Iov? Au nu tu ai făcut pre sărac, pre împărat? Pre cel întru cinste, l'ai făcut necinstit! Pre cel care era aproape de Dumnezeu, l'ai depărtat! Aă nu tu l'ai legat întru legăturile Iadului și l'ai pedepsit cinci mi și cinci sute de ani, până ce Domnul, carele îl crease pre el, a aplecat cerurile și s'a pogorit și l'a rescumpărat pre el, dând sângele Său pentru el, și l'a ridicat pre el din Iadul cel amar și întunecos și l'a mântuit din robia cea nedreptă, și tu vrei iarăși să'l restorni și să'l arunci iarăși în Iad prin înșelăciune și sfatul tău cel rău?

Deci dar vedând sfinții Apostoli, și sfinții părinți, puterea sermanului om, că cugetul său din tinerețe se plăcă către cele rele, imitând pre Dumnezeu și mișcați de milă au leguit a se face pomeniri și liturghiil și milostenii pentru cei morți, ca Domnul cel iubitor de omeni, prin preoții săi, prin rugi și rugăciuni, precum și prin milostenia ce se face către cei în lipsă și săraci, să ierte păcatele acelora pentru cari se fac rugăciunile. Iar dacă sufletul este drept, atunci se învrednicește de mai mare mărire și bunătate, iar dacă este păcătos, ca și al meu, să dobândescă iertare și odihnă, așa precum și fericitul Xanthopol, scrie în sinaxarul său din ziua sâmbăta lăsatului de carne: «Pomenirile cele de trei ȝile au hotărit sfinții părinți a se face, pentru că a treia ȝi de săvârșirea omului, sufletul său se ridică la ceruri pentru a se închina la scaunul lui Dumnezeu, și de aceea creștinii trimit lui Dumnezeu dar pentru suflet, pomenirea, ȝic, liturghia și milostenia, ca Dumnezeu fiind rugat, să-l primescă cu bine. Același lucru facem și în ziua a noua; pentru că sufletul se sue a se închina și în această ȝi; și tot ast-fel facem și în ziua a patra-ȝecea, pentru că și în ziua a patru-ȝecea sufletul este dus de ingeri pentru a se închina lui Dumnezeu. Taina acesta a descoperit'o Dumnezeu Sfintului Macarie:

Mergând el cu un ucenic al său prin pustie, i-a întâm-

pinat pre ei Angelul Domnului, povățuindu-i și arătându-le calea aceea a pustietăței. Și s'a întâmplat că pe când mergeau pe drum au găsit un cadavru de om, care mirosea foarte greu; și neputând suferi mirosul și-au astupat narile lor, atât Sfântul Macarie cât și ucenicul său, și acelaș lucru a făcut și angelul. Atunci l'a întrebat pre el Sfântul Macarie dicând: simțiți și voi angelii mirosul cel greu al lumei acesteia? Iar angelul a ȃis, nu; dar te-am vȃdut și am făcut și eu acesta. Noi nu simțim de cât numai mirosul cel greu al sufletului omului celui păcȃtos. Și deci atunci a întrebat Sfântul Macarie pe angel despre pomeniri, dacă folosesc celor repausați; iar angelul i-a dat lȃmuriri dicând: că pomenirile și liturgiile pot să scȃtȃ din lȃd sufletul omului; și pentru acesta dumnezeiții noștri pȃrinți ne-au învȃțat ca noi creștinii cu toți să facem douȃ pomeniri în fie-care an pentru săraci, pentru streini și pentru sărmani; și pentru acela pe cari i-au mȃncat fiarele, și pentru acela cari s'au înecat în mȃri și în riuri, și n'au avut cine să-i pomenescȃ pre ei. Și pentru acesta în monastiri, cȃlugării, în fie-care vineri, tot anul, fac pomeniri pentru toți cei ce au repausat mai înainte, pȃrinți, frați și copii ai noștri, precum și pentru toți creștinii ortodocși de pretutindenȃ, cari se odihnesc în Domnul.

D'asemenea și acel împȃrat Theofil, nu era eretic și lupȃtor de icȃne? Cȃți creștini a chinuit și a ucis, și pe unii i-a exilat, iar pe alții i-a închis în temnițe, dar prin rugȃciunile robilor lui Dumnezeu, și mai ales prin mijlocirea împȃrȃtesei Teodora soția lui, i-a iertat Dumnezeu pȃcatele lui și s'a unit și el cu cȃta celor mȃntuiți.

Tot ast-fel și acel episcop care din cauza bȃlei sale era silit a se duce la bae în fie-care sȃptȃmȃnȃ, și gȃsea la bae pe un tȃnȃr, carele îi prepara tȃte și îngrijea pe episcop ca să intre să se îmbȃeze dupȃ trebuința sa. S'a gȃndit: Acel tȃnȃr de la bae ne primește și ne servește și noi nu am

arătat nici o dată recunoștința noastră către el, acum însă să nu ne ducem cu mâinele góle. Și deci a luat episcopul cinci prescuri în desaga lui. Și scoțându-le episcopul le-a dat tinerului, dícênd: primește acest mic dar, frate, în semn de iubire, și nu-l respinge te rog.—Iar el răspundênd a đis lui: Eú, sfinte Stăpâne al meu, nu sunt om ca să primesc acêsta, ci sunt angelul Domnului. Și m'a trimis Dumneđeú într'un loc óre carele, ca să extermin parte din popor, pentru îndreptarea altora, însă cu milă. Iar eú vedênd multă fără de lege în acel loc, și în acea cetate, nu am lucrat cu milă, ci am călcat porunca stăpânului meu și îi am ucis fără milă. Și pentru acêsta m'a orînduit ca să servesc aci, până ce îmi voiú îndrepta neascultarea cu care am greșit. Deci Ia aceste bine-cuvîntări sfinte al meu stăpân și fă liturghie cu ele pentru mine, și rógă pe stăpânul nostru comun al tuturilor, adică pre cel prea curat, ca să mă scape de acêstă robie, și să mă așeze în cêta mea. Și dacă vei veni aci și mă vei afla, să știi că nu te-a ascultat Domnul; iar dacă nu mă vei afla aci, să știi că prin rugăciunile tale, m'a eliberat și m'a pus în cêta mea. Și ducêndu-se arhierul a făcut precum l'a învățat angelul. Și după liturghie a venit la bae, și nu l'a găsit pre el, ci a găsit o scrisóre scrisă pe păretele băei în care dăcea ast-fel: Să știi prea sfinte stăpâne, că prin rugăciunea ta, și prin sfinta jertfă pe care ai adus'o lui Dumneđeú pentru mine, m'am liberat din acêstă robie, ertându-mi Dumneđeú greșala mea, și m'a pus pre mine iarăși în cêta noastră, și îți mulțamesc fórte mult. Și Episcopul a mulțămit lui Dumneđeú, pentru îndreptarea angelului.

Și alte multe sunt scrise în cărțile creștinilor pentru încredințarea și lămurirea noastră; dar diavolul încetul cu încetul, a înduplecat pre cei neștiutori și proști la voința lui. Și 'și a pus tótă puterea sa spre a ne despărți de Dumneđeú.

O ómenilor proști și fără de minte! Nu aveți credință în sfințele scripturii și în poruncile sfinților, ci v'a orbit Satana și nu vedeți adevărul? Nu ați aușit proștilor că Dumneđeú a aplecat cerurile și s'a pøgorit pentru noi păcătoși și ne-a scăpat din mânilor diavolului celui viclén? Și iarăș în locul seú a lăsat pre sfinții seí apostoli; și sfinții apostoli aú lăsat în locul lor, pre sfinții noștri părinți: pre marele Vasilie, pre marele Hrisostom, pre marele Grigorie teologul, și pre ceí-l-altí deopotrivă cu ei; și aú învățat și aú îndreptat drépta credință, și tótă céta creștinilor și biserica. Iar voi sermaní ómení sunteți necredincioși? Proștilor și orbilor! Nu ați aușit de acel sfint sinod, întâiú ecumenic, cum s'aú adunat trei sute opt-spre-dece sfinți părinți, purtători de Dumneđeú și aú îndreptat credința ortodoxă, și cum, dacá cine-va nu crede canónele lor, să fie anatema?

Deci dar dacá cine-va scade întru credință, nu este de partea lui Dumneđeú, ci împreună cu Iuda trădătorul va fi judecat și va moșteni pedépsă vecinică, pentru a se pedepsi în vécul vécului».

* * *

După acest cuvint urméză un al doilea, în legătură cu acesta, după cuprinsul seú. Acest al doilea, este cuvintul cel important pentru noi, căci în el se raportă numele *României*, numindu-se ast-fel părțile în care s'a întâmplat faptul istorisit de bătrínul preot Nataniil, ca întâmplat în timpurile cu mult înainte de el.

Acest al doilea cuvint pòrtă urmátóarele doué titluri:

Alt cuvint pentru întărirea adevérului

(și)

Despre ómenii ceí de demult.

Era un om óre-carele în părțile *României*¹⁾, și avea

¹⁾ Acesta este locul de cea mai mare importanță pentru noi, oáci în acéstă istorisire, cuprinsă într'un manuscript vechiú grecesc care, după tótă probabilitatea datéză din timpurile înainte de căderea Constantinopolului sub Turci (an. 1453), în el se raportă numele țerei nóstre și cel ce is-

un singur fiu. Și tatăl său și mama sa erau bătrini; iar stăpânul cetății împărătești, voind a aduna armată pentru a face război, și nevoind a lua pe bătrîn, a luat pe fiul său la război. Și mergînd a luptat și a fost învinși de vrăjmașii lor, și pe unul i-a ucis, pe alții i-a luat sclavi, iar pe alții i-a închis în temnițe. Așa că și pre fiul acestuia l'a închis în temnița cea care nu se mai pomenește și neuitată; și nimeni nu putea să cerceteze despre acei închiși pentru că era poruncă împărătească ca nimeni să nu potă cerceta de nimeni

Și ast-fel părinții săi a au auzit că și el a fost ucis în război, a pierdut speranța despre el, îl credea mort și îi făceau pomeniri după obiceiul creștinilor: de trei zile, de nouă zile, de patru-zeci de zile, de trei luni, de șese luni și de un an. Și s'a întîmplat ca pomenirea de un an să fie în ajunul bobotezei. Și îi a făcut părinții săi pomenirile cu multă sîrguință, regulat, după puterea lor. Iar anul viitor, părinții și a adus iarăși aminte de acea zi a bobotezei, și iarăși a făcut liturghie și a făcut la biserică milostenie pentru fiul lor. Și pe cînd ei ședeau în biserică, ved pe tînăr viind

torisește faptul, o numește cu numele de *România*. În textul originalului grec stau cuvintele: *ἐν τοῖς μέροισι 1) τῆς Ρωμανίας*. Faptul istorisit, autorul spune că s'a întîmplat cu mult înainte de el. Prin el voește a arăta pietatea și religiozitatea celor de demult, a ómenilor din vechime, și cum faptul îl rapórtă că s'a întîmplat în părțile României, el voește a arăta faptele creștinești și religiozitatea Românilor, cari erau de exemplu tuturor creștinilor.

Atribuind acest nume Țerei noastre, prin legătură cu titlul cuvîntului, că aci e vorba de un fapt întîmplat în vechime și ținînd sémă de timpul cînd a trăit autorul, suntem duși la suposițiunea, că faptul datéază probabil din timpurile cînd Români formau cu Bulgarii un imperiú și un stat; și cum el numește părțile acestea România, ajungem la concludsiunea fórte probabilă că în acele timpuri țara noastră se numea România.

¹⁾ Ortografia și sintaxa lasă mult de dorit în aceste cuvinte; ceea ce denotă că autorul nu le cunoștea în destul; de altmîntrelea, cuvîntările fiind în limba poporului, el le vorbește în o limbă pe care ei o înțelegeau. Sunt multe erori gramaticale și sintactice așa cum vorbea poporul și precum vorbește și pînă în ziua de astă-zi. Construcțiunea gramaticesește corect ar fi fost *ἐν τοῖς μέροισι τῆς Ρωμανίας*.

în biserică și închinându-se la sfintele icône și îmbrățișând pe părinții lui și pre vecini, îi sêrută. O! minune! Și s'a făcut mare bucurie și mare veselie pentru învierea tînêrului. Iară în urmă 'l întrebău unde a fost acei doui ani. Iar el cu lăcrimile în ochi le a istorisit lor, ȃicîend: cã împreună cu alți robiți ne aũ închis în închisórea cea uítatã. Dar în ajunul bobotezel, de întristare și de multã mizerie, am ațipit puțin, și iatã ved un tînêr, fórte frumos cã mē deștēptã și imi scóte fiarele cele grele și anevoe de purtat, și luãndu-mē de mână, m'a ȃis: scólã-te micule; cã Dumneȃeu te-a scãpat de mórtea cea amarã și de închisórea cea întunecósã, prin mijlocirea sfintelor liturghiĩ, și a celor ce s'aũ rugat pentru tine și prin milosteniile ce aũ făcut pentru tine. Și ținēndu-mē de mână, precum am ȃis, m'a scos din înfricoșata închisóre.

Vedeți, fiiilor ce aũ făcut buna credințã și rugãctiunea preoților, și voi n'aveți credințã, desprețuiți pe preoți și cele ce ei sêvtrșesc? Cine te-a botezat sêrmane om? Cine te-a împãrtãșit? Cine îți dã anafora? Cine te-a bine-cuvîntat? Cine are sã te pomenescã și sã te îngrópe, dacã nu preotul? Iar tu 'l nesocotești și nu cređi în ceea ce ȃice el? Unde ai vȃduț pe Dumneȃeu, unde te-ai făcut creștin, unde te-aũ uns cu Sf. Mir? Aũ nu în mânil preotului? Omule, dacã va muri copilul tȃu nebotezat, ești perdut! Dacã nu te vei cununa cu femeea, preacurvești. Dacã vei muri ne-impãrtãșit, ești în primejdie. Dacã nu vei fi pomenit de preot, gândește-te și ȃi cã ești animal, iar nu om. Așa dar tóte astea de la Dumneȃeu le aștepți, prin preot. Prin urmare în locul lui Dumneȃeu ești dator sã ai pe preot. Cãci și sântul Chrisostom ȃice: Trebuie sã albi pe preot ca sânt al lui Dumneȃeu, și Dumneȃeu pentru cã de asupra capului lui, se odihnesc Heruvimii și Serafimii, ținēnd harul lui Dumneȃeu și puterea dumneȃeirei. Și cu tóte cã și preotul este om, dar este și are har ingeresc. Și ce ȃic cã este din cȃta inge-

rilor și are har înțergesc, este mai pre sus de înțeri și mai aprópe de Dumneđeű și are putere de a lega și deslega. Și câte va deslega pre pămînt, vor fi deslegate și în cer; și câte va lega pre pămînt, vor fi legate în cer. Vedeți câtă onóre și har are preotul; mai mult de cât chiar împérații și regii. Așa dar omule, când veți pre preot venind, trebuie să te scoli și să te închinii lui ca Dumneđeului tđu și să-ı dai onórea cuvenită. Căci și împératul când vede vre un preot saű vre un monah trecënd, îndată se scólă, și vinea întru întâmpinarea lui de a-l saluta, iar tu adesea ori 'l neso-țesti. Vai acelora cari insultă și condamnă pre preoți, căci aceia se vor condamna în focul cel mai din afară, și fericiți sunt acei ce îi onorează și îi bagă în sémă; că aceia se vor onora de Dumneđeű, a cărui mărire și putere să fie în toți vecii.

D.

DARE DE SĂMĂ.

Orî de câte orî mi se presintă ocasiunea de a face câte o dare de sĂmă asupra vre unei tese de licență a vre unui membru al clerului nostru, mĂ simt cuprins de o deosebită bucurie de ore ce constat cĂ în biserica nĂstră am pornit cu pași repeđi spre progres. Cu tĂte greutĂțile đilnice cu cari aĂ sĂ se lupte acești apostoli ai credinței și ai bine-lui, ei reușesc sĂ le învingă și uniți din ei chĂr sĂ ajungă cu deplin succes la ținta doritĂ. Pe cĂtĂ vreme mai țeri, alaltĂieri abea cĂți-va dintre clerici posedau cĂte un titlu academic, astĂ-đi numĂrul celor titrați e fĂrte mare și ei sunt rĂspĂndiți prin tĂte orașele țerei, ducĂnd cu dĂnșii cultura dobĂnditĂ și luptĂnd din tĂte puterile ca sĂ contribue la ridicarea morală a poporului. Lupta pe care o vor avea de purtat atĂt aceștia, cĂt și tinerii licențiați cari se vor chirotoni, nu e mică, acĂsta o știĂ ei cu toți, cu tĂte acestea, noi cari îi cunĂștem, nu ne indoim cĂ vom asista la o victorie completă.

MĂ voi ocupa de data acĂsta spre a expune pe scurt conținutul tesei Diaconului Ștefan Georgescu, care tratĂză despre Sinodul de la Sirmiu.

Sf. sa în introducerea pe care o face aratĂ motivul pentru care se convocaĂ sinĂdele și cĂt de mult folos aducea Bi-

sericei. Sinódele au combătut eresiile și schismele, au contribuit la întărirea credinței și la menținerea ordinii și disciplinei în Biserică. Autoritatea sinodală a fost recunoscută în tot-d'auna ca cea mai de căpetenie în Biserică și acesta se vede atât din hotărîrea sinodului din Calcedon, cât și din aceea a altor sinóde. Vorbind de eresiile ce au apărut în Biserică, autorul spune că una din cele mai periculoase a fost arianismul. Pe partea arianilor era curtea imperială și o mulțime de episcopi însemnați, de aceea creștinătatea a fost puternic sguduită. Primul sinod ecumenic de la Nicea (325) înfrînge pentru un moment această eresie, cu toate acestea certele și desbinările continuă și pentru a li se pune capăt, de aceea e convocat conciliul de Sirmiu. Acest conciliu este însemnat pentru hotărîrile ce s'au luat de către mulțimea episcopilor adunați aici.

Intrîga lucrare e împărțită în șese capitole. Mă voi ocupa pe rînd de fie-care capitol arătându-i conținutul. În primul capitol se arată împrejurările premergătoare sinodului de la Sirmiu. Primul sinod ecumenic condamnase atât pe Arie cât și învățătura lui, însă Arie continuă, în exil unde se găsea să răspîndescă mai departe ideile sale. El mîre după cât va timp, însă eresia lui rămîne. Curtea se influențează cu totul de această eresie și de aici disputele pro și contra, se răspîndesc peste tot Orientul. Imperatorul Constanțiu e atras de arienii și toți episcopii drept credincioși sunt goniți din eparhiile lor. În acest timp războiul civil izbucnise în imperiū și la Murse, Magnențiu e învins de imperatorul Constantin, iar arienii pretindeau că victoria e câștigată în urma rugăciunilor episcopului lor de aici Valente. O nouă eresie amenința acum Biserica creștină. Fotin, episcop la Sirmiu în Panonia, mărturisea, înaintea tuturor și chiar a imperatorului, că nu este de cât un singur Dumnezeu, care a creat lumea prin cuvîntul său și nu recunosccea că Fiul

incepuse de a fi, când se născuse din Sf. Fectórá. Acéstă învățătură era respinsă atât de cei drept credincioși, cât și de arieni, iar imperatorul, pentru ca să restabiléscă liniștea, convocă un sinod, chiar în Sirmiu, unde se afla.

În al doilea capitol autorul se ocupă de convocarea, numărul și data sinodului din Sirmiu. Dintre episcopii cari au luat parte la acest sinod nu sunt cunoscuți după nume de cât numai câți-va și mai cu sémă acei cari au fost conducătorii adunării. Tendința urmărită de arieni era ca, o dată sfărîmată învățatura lui Fotin, să triumfe ideile lor. Potavin episcopul Lisabonei pune în discuție o formulă de credință, care a fost combătută cu multă energie de fericitul Ilariu. La un sinod ținut în Antiochia acéstă învățătură a fost admisă ca adevărată și atât consubstanțialitatea cât și asemănarea Fiului cu Tatăl au fost condamnate. La sfirșitul acestui capitol autorul arată că sinodul de la Sirmiu a fost provocat de arienii nemulțamiți de hotărîrea luată la sínódele din Sardica și Antiochia. Episcopul Vasilie al Ancyrei era conducătorul arienilor și se bucura de mare trecere înaintea împăratului și de aceea stăruia pe lângă dînsul să convóce o nouă adunare la Sirmiu. Sinodul din Sirmiu a avut trei întruniri, dintre cari prima s'a ținut la 21 de ani după mórtea lui Constantin cel Mare, a doua după 22 de ani și a treia după 23 de ani, ceea ce corespunde cu anii 357, 358 și 359. Întăia întrunire, autorul, conducându-se de istoricul Sozomen, spune că nu ne este bine cunoscută. Președenția sinodului a avut-o împăratul. Atât am putut înțelege din conținutul capitolului al doilea.

În capitolul al treilea se arată scopul întrunirii acestui sinod care era următorul: De a se pune capăt neînțelegerilor și certelor ce se iviseră în Biserică și pentru a stărpi tóte rătăcirile ariene însă în realitate, scopul urmărit era de a substitui adevăratei învățături, doctrina semiariană.

Capitolul al patrulea e intitulat: Lucrările sinodului. Aici

autorul începe să ne arate, că credința în dumnezeirea Fiului ajunsese nesigură. Hotărârile luate de episcopi la Sirmiu au plăcut mult imperatorului și el voia să le întărească printr'un sinod general. Arienii însă au făcut ca în loc de un sinod să se țină două: la Rimini și la Seleucia. Înainte de a se decide asupra acestor două sinode, imperatorul, îndemnat de Vasilie al Ancyrei, alege orașul Nicomedia, unde avea să se adune sinodul ecumenic. Un cutremur dărimă orașul și acesta împedică hotărîrea luată. Arienii de astă dată triumfară și imperatorul după sfatul lor dispuse tinerea celor două sinode, în Occident și Orient, la Rimini și Seleucia. Primul e ținut la Rimini și aici luară parte peste patru sute de episcopi din Occident. La acest sinod învățătura lui Arie a fost din nou condamnată și imperatorul constrânse chiar pe episcopii Arieni să anatematizeze învățătura lor eretică și să se țină de simbolul de la Nicea.

Cele zece anateme al sinodului de la Rimini sunt următoarele:

1) Anatematisăm pe aceia cari dic, că Fiul lui Dumnezeu a fost creat din nimic sau din altă substanță de cât a Tatălui și că nu este Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat;

2) Dacă vre-unul dice că: Tatăl și Fiul sunt doi Dumnezei, adică două principii, nemărturisind aceeași Dumnezeu a Tatălui și a Fiului, să fie anatema;

3) Ori-cine va dice că Fiul a fost făcut sau creat să fie anatema;

4) Ori-cine nu dice că Fiul lui Dumnezeu este născut din Sf. Fecioră Maria, să fie anatema;

5) Ori-cine va dice că Fiul lui Dumnezeu a început a fi când a fost născut din Fecioră Maria sau a fost un timp când nu era, să fie anatema.

6) Ori cine va dice că Fiul nu este născut cu adevărat

din Dumnezeu Tatăl, într'un mod inexprimabil, ci că este fiu adoptiv, să fie anatema;

7) Ori-cine va dice că Fiul lui Dumnezeu a fost făcut în timp, că este un curat om și nu mărturisește că este născut din Dumnezeu Tatăl, înainte de toți vecii, să fie anatema;

8) Ori-cine va dice că Tatăl, Fiul și Sf. Duh, nu sunt de cât o singură persoană, sau că sunt trei substanțe deosebite, nemărturisind o singură Dumnezeu, în trei persoane, să fie anatema;

9) Ori-cine va dice că Fiul este înainte de toți vecii, dar nu și înainte de toate timpurile, în mod absolut, așa că-i hotărăște un timp, să fie anatema;

10) Ori-cine va dice că toate lucrurile au fost create nu de Cuvântul, ci fără El și înainte de El, să fie anatema.

Dece delegați ai Sinodului aduseră imperatorului la Constantinople hotărârile Sinodului. Ereticii trimiseră și ei dece delegați cari aveau îndatorirea de a susține cauza lor înaintea lui Constanțiu. Aceștia sosiră mai întâu și atraseră pe imperator pe partea lor și când ajunseră și delegații sinodului, el nu-i primi în audiență și le porunci să-l aștepte la Adrianopol. Imperatorul se scuză de acesta la sinod prin o scrisoare. Delegații ambelor părți se stabiliră la Nicea, lângă Adrianople. Aici delegații sinodului amenințați de Arienii cu exilul, subscriseră o formulă de credință, asemenea cu cea de la Sirmiu, care fusese condamnată la Rimini și în urmă li se dederă libertatea de a se întorce la sinod. Membrii drept credincioși ai sinodului începură cu încetul să slăbescă în credință pe deoparte din cauza amenințărilor, pe de alta din cauza intrigilor arienilor. Episcopii Valente și Ursachie șefii arienilor dibaci în dialectică, profitară de simplitatea multora dintre occidentali și deveniră ei triumfători. Ast-fel prin o mulțime de înșălăciuni, de făgădueli și de amenințări dorința arienilor se împlini. Planul lor, ca

În loc de un conciliu să se adune două, de te pentru dinșii rezultatele așteptate. O altă delegațiune compusă din opt episcopi fu trimisă la Constantinopole ca să anunțe pe imperator de hotărârile luate și de sfârșitul sinodului.

Să vedem acum cum s'a petrecut lucrurile la sinodul de la Seleucia. Acest sinod s'a deschis la 27 Septembrie 359 și era compus de arieni, semiarieni, anamieni și drept credincioși. Printre cei mai însemnați membri erau fericitul Ilariu de Pictaviu și Sf. Ciril al Ierusalimului, care fiind depus venise aici spre a cere să fie judecat din nou. Ilariu, fiind provocat, arată că credința sa și a Galilor era conformă cu hotărârea sinodului de la Nicea și ast-fel fu primit de sinod să ia parte la vot. Certele izbucniră de la început asupra cestiunilor ce trebuia să mai întâi discutate; semiarieni se desbinară între dinșii și amicii lui Acakie formulară un nou simbol, adoptând formula de credință redactată la Siriniu. Între altele ei țiceau: că nimic nu pôte fi asemenea substanței lui Dumnezeu; că Dumnezeu nu putea fi născător; că Iisus Christos era o făptură creată din nimic și prin urmare el nu era nici Fiul, nici asemenea cu Dumnezeu. Pe această temă se continuă certa, iar Acakie și partisanii săi se retraseră din sinod. După retragerea lor fu admisă formula din Antiochia. În ședințele, în număr de trei, cari urmară după acesta, spiritele se resvrătiră și mai tare, diverse formule de credință fură propuse și respinse. Delegatul imperial vedând că liniștea nu se pôte restabili cu nici un chip, părăsi sinodul și numai voi să ia parte la lucrări. Ast-fel se sfârși sinodul din Seleucia.

Semiarieni se adunară singuri în biserică, depuseră pe Acakie și pe partisanii săi, iar pe unii din ei îi excomunicară numai. Ciril fu restabilit în scaunul Ierusalimului, iar Amian fu sfințit ca episcop al Antiochiei. Vedând cel-lalți episcopi adunați la sinod că delegații imperatorului sunt partisanii lui Acakie și prin urmare ori-ce ar fi făcut

ei ar fi rămas zadarnic, se despărțiră, ducându-se înapoi la Bisericile respective. O delegațiune a lor, compusă din cei mai de căpetenie, fu trimisă la Constantinopole, pentru ca să arate imperatorului ceea ce s'a petrecut la sinod. Acakie însă veni mai de timpuriu aici și dispuse întréga curte cum și pe imperator pe partea sa, iar când sosi delegațiunea sinodului, ea fu primită de către dînsul foarte aspru. Cu tóte acestea imperatorul fu convins de necredința partisanilor lui Acakie. Aétie fu trimis în exil, iar Eudoxie al Antiochiei fu silit să retracteze propria sa doctrină. Discuțiunile se continuară mai departe sub președenția imperatorului și episcopul Sylvan al Tarsului, vedënd că partisanii lui Acakie stărue să fie condamnat termenul *consubstanțial*, și: «Dacă Cuvîntul nu este scos din nimic, dacă nu este nici făptură, nici produs din o altă substanță, este așa dar de o ființă cu Tatăl, care l'a născut; este Dumnezeu din Dumnezeu, lumină din lumină și de aceeași natură cu Tatăl său». Acéstă argumentație nu plăcu nici lui Acakie nici imperatorului, care îi depuse din episcopiile lor. Așa dar aceeași episcopi cari, la sinodul de la Ancyra, anatematizasera *omousianismul* de data acésta îl apărara.

În timpul acesta sosi și delegațiunea de la Rimini avënd în frunte pe semiarieni Valente și Ursakie. Ei se întruniră cu semiarianii de aici și se hotărîră să facă cunoscut celor din Occident despre tot ce se petrecuse aici. Imperatorul aprobă formula de la Rimini și ast-fel doctrina semiarianilor triumfă în tot imperiul roman și numai după mórtea lui Constanțiu acéstă doctrină dispăru puțin câte puțin.

Acésta este conținutul celor patru capitole, de și autorul anunță cinci, în care se află împărțit studiul de față. Totul se termină cu o concludsiune de două pagini în care se recapituléză pe scurt cele spuse în cuprinsul tесеi.

Din cele arătate până aici resultă că autorul a scris cu totul despre alt-ceva, de cât despre ceea ce a anunțat. E-

nunțarea capitolelor e bine făcută, dar conținutul lor e cu totul altul; în acestea sf. sa a vorbit de tôte, dar foarte puțin de ceea ce trebuia. Dacă și-a ales acest subject putea foarte bine să se mărginescă a se ocupa de aprôpe numai de cele trei sinóde de la Sirmiu și acésta era îndeajuns pentru conținutul unei tese. Putea să ne arate că primul sinod de la Sirmiu s'a adunat în anul 351 și acésta conform dorinței imperatorului Constanțiu. Aici avea ocasiune să ne vorbescă despre simbolul care ne a rămas de la acest sinod, precum și despre cele 27 de anatematisme, cari împreună pörtă numirea de *prima formulă sirmică*. Asupra acestui sinod putea să găsescă date îndestulătore la Socrates, Sozomenus, Atanasius și Hilarius, scrierile cărora se află adunate de Mansi și Harduin. Cât despre datele istorice aflate în Socrate și Sozomen se putea tolosi de dinsele cu mai multă pricepere, căci, după cum se scie, operile lor sunt traduse în românesce de I. P. S. Mitropolit Primat Iosif Gheorghian. Nu mai puțin ar fi putut să se folosescă de operile mai multor scriitori moderni, cari s'aũ ocupat de aprôpe de simbolul și anatematismele de la Sirmiu. Sf. sa se mărginesce numai a spune câte-va cuvinte la pag. 11 și 12, fără să vorbescă ceva de formula sirmică și fără să fixeze anul când s'a ținut acest prim sinod. Nu ori-cine dintre cititori e așa de versat în cât să pótă socoti anii de pe consuli și când autorul spune că sinodul de la Sirmiu s'a adunat în anul după consulatul lui Sergie și Nigrinian, cu acésta n'a adus nici o lumină. Din operile scriitorilor posteriori se vede că anul 351 nu e admis de toți; de cei mai mulți da, însă sunt și unii cari pun ca dată anul 357, iar alții 358.

Tot asemenea se putea ocupa și cu sinodul al doilea ținut la Sirmiu pe la jumătatea anului 357, despre care sf. sa pare a nu sci nimic, de și tot la pag. 12, amintesce ceva în mod confus când vorbește despre formula lui Potamin, fără a spune dacă acéastă formulă s'a discutat la

primul său la al doilea sinod de la Sirmiu. Formula de credință care s'a propus aici de Potamin poartă numirea de *a doua formulă de la Sirmiu*.

Ca să stabilască legătura logică dintre primul și al doilea sinod de la Sirmiu, autorul se putea ocupa pe larg de sinodul de la Ancyra, ținut în 358, și putea să alcătuescă chiar un capitol a parte, unde să arate scopul și hotărârile luate de acest sinod. A vorbi în mod incidental, după cum o face la pag. 14 și într'un capitol care poartă ca titlu «Convocările, numărul și data sinodului de la Sirmiu», acesta nu însemnează nimic, căci nimeni nu poate pricepe importanța acestui sinod.

Despre al treilea sinod de la Sirmiu autorul abea amintesc în câte-va rânduri. În capitolul al treilea al acestei lucrări, care ocupă cel mult o pagină, și care e intitulat: «Scopul întrunirei», aici numai se află câte-va cuvinte cu privire la acel sinod și încolo nimic. Descrierea acestui sinod, adunat tot în anul 338, motivul pentru care a fost convocat, discuțiunile care au avut loc aici, hotărârile luate de sinod, acestea trebuiau să formeze conținutul ultimului capitol al acestei tese și nici de cum sinódele de la Rimini, Seleucia și Constantinopole. Despre acest ultim sinod de la Sirmiu ni se putea spune că semiarieni triumfară asupra anomeilor și formula a doua sirmică a fost înlăturată. La acest sinod n'a mai fost propusă nici o formulă de credință, ci aceea de la Antiochia din 341 a fost reînnoită și subscrisă. O importanță deosebită o are și cele trei scrisori ale lui Liberiu, episcopul Romei, precum și lupta de distrugere pe care o începuseră semiarieni contra episcopilor drept credincioși și contra anomeilor.

Acesta cred că ar fi putut să fie conținutul unei tese, care poartă titlul de «Sinodul de la Sirmiu».

A mă ocupa în detaliu de tesa de față și a-i arăta părțile bune și cele rele pe care le conține, acesta nu o pot face,

de óre-ce autorul, după cum se vede, s'a abătut cu totul de la subjectul ales. Pot spune numai că face un mare abus de nume proprii, fără să arate însemnătatea acelor persóne. Presupune pe cititorii săi ca deplin cunoscători ai acelor timpuri și trece cu ușurință peste faptele care ar trebui esplicate. Îi doresc diaconului Georgescu un mai mare succes la o altă lucrare pe care póte o va face și mă aștept la o mai bună reușită.

M. P

MONASTIREA DOLJEȘTI

Când monastirile în țara românească erau puterea și podoba țerei, grație sentimentului patriotic și religios de care erau însuflețiți părinții și străbunii noștri,—monastirea Doljești, dacă nu era între cele întâi monastiri din Moldova, prin construcțiune, pozițiune și avere, era însă fala județului Roman și cuibul de liniște și chîiar de cultură a ținutului; era centrul de odihnă și de mîngăere sufletescă a boerilor noștri, unde li s'au păstrat cu sînțenie avutul lor, cu care Statul mai târziu, cu drept saū fără drept, 'și-a mărit visteriile sale, fără multă ostenélă.

Monastirea Doljești astă đîi însă nu mai există, dar ce esfe mai trist, chîiar memoria ei este uitată. Este lăsată în părăsire; nimeni nu se interesează de dînsa; nimeni n'o mai vizitează. Chîiar în niște manuale, în carî se descriu monastirile din țară, de monastirea Doljești nici se amintește: „Perit-aū pomenirea ei ca un sunet“. Numai ruinele caselor din jurul bisericii și întinsa livadă fructiferă, din mijlocul căreia se vęd mărețele turle ale bisericii, mai arată trecătorilor din frumusețea și trecutul acesteî monastiri. Măhnirea te cuprinde, când vre-un bătrîn al satului, întălnindu-l prin aceste dărîmături, istorisește că aici sta vlădica egumenul monastireî, că dincolo era șcôla, dincôce casa pentru bătrîni și bolnavi etc.—și când sfîrșește dicîend: ce frumos și bine era pe atunci!

Sub-semnatul, preot-paroch la acéstă desființată monastire, am cređut ca o sfîntă datorie a mea, a face istoricul acesteî monastiri și a arăta celor cu dor și milă de monumentele sfinte naționale a țerei, că biserica din Doljești nu este o simplă biserică de țară, ci o biserică cu un trecut istoric și care îngrijită ar putea să fie cea întâi, chîiar între bisericile din capitala Romăniei.

În timpul lui Ión Calimah, voevod a tótă țara Moldovei, boernașul Dimitrie Hudici-Bejan, proprietar împrejuririlor satului Doljești, adevărat Român și bun creștin, voind ca sudorea feței sale și drépta lui agonisélă să nu fie cheltuită de niște moștenitori netrebniți și risipitori, se hotărește ca tot avutul vieții sale să-l depună la picidorele altarului, din care să se facă fapte creștinești, cu mulțămirea sufletesă numai ca numele lui să fie pomenit de generațiunile următoare. Se hotărește deci a zidi o biserică, mai demnă de locaș a lui Dumneđeș, în locul celei vechi de lemn ce era până atunci. Ahea însă materialul adunat și temelia pusă, când Hudici și este arestat de stăpânire, spre a se justifica de unde are atâtși bani, mai ales fiind și dator ¹⁾. Scăpând din închisore, i-a ca tovarăș spre a isprăvi lucrarea începută, pe Hatmanul de Roman Vasile Roset, ca să fie protejat și apărat cu autoritatea lui de dușmani, iar pe de altă parte a-și fi și tovarăș la cheltueli cari acum deveniseră împovărătoare și peste puterile lui, în urma închisorei suferite și a altor daraveri. În adevăr cu ajutorul Hatmanului, lucrările merseră iute și biserica cu parte din chiliile monastirei, sunt terminate în anul următor 1764. Pe frontispiciul bisericei se citește următoarea inscripție: „Acest sfânt locaș s'a zidit întru cinstea prea sfintei Troițe, cu cheltuiala Hatmanului Vasile Roset și a ieromonahului Dionisie Hudici, împreună și cu ajutorința lui Dumneđeș pentru veșnica pomenirea lor, 1764 Noembrie 24^u.”

Dimitrie Hudici înzestră monastirea cu moșiile sale: Doljești, Veja, Sărețai și Buhonca, din județul Roman.

Vasile Roset, isprăvind biserica, demisionă din Hătmănie și se călugări, dăruind monastirei moșiile: Cordăreni, Șipotenii din jud. Botoșani și Oțelenii din jud. Vaslui; iar după îndemnurile sale, Nicolae Cogălnicenu, hărăzi și el monastirei o vie mare și moșia Silvestru din jud. Bacău, unde mai pe urmă s'a fondat *Schitul Tissa*, pendinte de această monastire.

Numeroși credincioși veniră apoi, ca cu avutul lor să mărească veniturile monastirei, cari deja erau destul de considerabile. Nu voi ennumera de cât numai câți va dintre donatorii posteriori și acesta numai spre a se vedea de ce averi însemnate dispunea această monastire. Așa Mrtropolitul Iacob Putnénul, a dăruit moșia sa Draga, din jud. Iași. Teodor Nachul, iazul cu jmóra din Oțeleni și două-deci pămînturi din

¹⁾ După tradiție și după «Sinodicul» bisericii scris în 1867, de tatăl meu, vrednic de credință, ca cel ce a oficiat 6 ani ca Diacon, în timpul existenței monastirei sub Arhiepiscopul Egumen Vladimir Suhupan; și al cărui tată a fost 50 ani preotul satului la această monastire; de care sinodic m'am servit în parte la această scriere.

Doljești. Constantin Bucumanul partea de moșie din Poprișcani. Ión Conta, 8 pogóne vie din jud. Putna și 2 salașe de țigani. Iereul Ión a dat partea din moșie Petrești și Poenile Oncei. Prodan Leachul, partea din moșia Săreței. Iordache și Anastasia, moșia din Petrești. Constantin și Paraschiva, au dat 3500 lei. Ión și Vasilca, liveșile din Bulunca. Pintilii și Maria, partea de moșie din Hândrești și Dăiceni. Nicolaï Rosnovanul, a dăruit 2 salașe de țigani. Lupul Costache 70 fălcă din Oțeleni. Andrei Goia, moșia din Fartești și a treia parte din Iucești, etc. Pe un pomelnic mare de lemn, frumos lucrat, ce se păstrează la sfântul jertfelnic, alcătuit de egumenul Sofronie, în 1796, se citește încă numele a multor Domni, Mitropoliți și Episcopi, cari au miluit această mănăstire. Pe acest pomelnic e scris următoarele: „Pomelnicul a prea fericiților și pururea pomeniților ctitori, prea luminaților Domni și a prea sfințiților Arhieriei și blagorodnicilor boeri și a tuturor pravoslavnicilor creștini, cari au miluit acest sfânt locaș“: Gavriil Mitropolit, Antochi Mitropolit, Iónichie Episcop, Enochentie Episcop, Antochi Episcop, Veniamin Episcop, Mihail Voevod, Ana Dómna; Constantin Voevod. Sultana Dómna; Scarlat Voevod, Anastasia Dómna; Constantin Voevod, Ecaterina Dómna, etc.

Ctitorul Vasile Roset, după 3 ani de la zidirea mănăstirii muri, fiind îngropat în biserică, în partea dreaptă, sub un mormânt de piatră, lucrat cu o deosebită atențiune și pe care e scris: „Sub această piatră se odihnește robul lui Dumnezeu Vasile Roset Hatman, ctitor acestei sfinte mănăstiri Doljești, 1767 Decem.“ Remășițele pămîntești ale lui Dimitrie Hudici, sunt îngropate în stînga: „Prea fericitul ieromonach Dionisie Hudici, cel adevărat ctitor și începător sfintei mănăstiri Doljești. Din mirenic s'a numit Dimitrie. La 1760 s'a călugărit, numindu-se Dionisie, hirotonindu-se ierodiacon în sfînta mănăstire ¹⁾ de prea sfințitul Mitropolit Iacob Putnénu. La 1762 s'a hirotonit preot. La 1764 a săvîrșit biserică. La 1777 a reposat de bóla cîumei. La 1780 i s'au mutat

¹⁾ Inceputul și organizarea mănăstirii Doljești, după tótă probabilitatea, nu-și are existența numai de la 1764, data terminării acestei biserici. Faptul că Hudici se călugărește la 1760 și curînd ierodiacon în „sfînta mănăstire“, ne dă dovezi aprópe sigure, că mănăstirea exista deja alcătuită și Hudici cu Roset nu fac de cât îmbogățesc și zidesc o biserică măreță și chilii bune, în locul celor de lemn și sărăcăcioase. Nu se póte admite ca Hudici să fi fost călugărit în altă mănăstire, căci trebuia negreșit atunci să se fi amintit acesta, în inscripția de pe piatra mormîntului său. O probă mai vedită, în susținerea argumentării mele, este o candelă mare de argint, aședată în altar cu inscripțiunea: «Artemon egumen mănăstirei Doljești 1762». Dacă în sinodicalul bisericii, despre care am amintit, — nu se pune data înființării mănăstirei, de cât de la 1764, apoi sigur că scriitorul sinodicalu, n'a cercetat, n'a dat atențiune și n'a urmărit vechimea mănăstirei, ci numai vechimea bisericii existente.

ósele sub acéstă pétră, de repausatul Iónichie Cogálnicénu egumen. Mormîntul i s'a înfrumuseșat și pétra i s'a scris la 1820 de sfinția sa părintele ieromonach Veniamin Putnénu egumen. S'a săpat de preotul Costache Ponică“.

Ambii ctitori avură grijă ca să înzestreze biserica și înlăuntru cu odóre sfinite, de cea mai mare valóre și pe cari figuréză numele lor. De la Vasile Roset, între alte odóre vrednice de amintit, este și o evanghelie mare, legată fórté bogat în argint, tipărită în 1742, în tipografia Mitropoliei din București, în zilele voevodului țerei românești, Mihaí Racovișă și a Mitropolitului Neofit. Asemenea și de la Dionisie se păstrează, în cea mai bună stare, între altele și o cruce mare de chiparos, sculptată atât de fin și de artistic, cum rar se mai vede și se lucréză de artiștii noștri, în zilele nóstre. Crucea este aședată pe un picior de aur cu inscripția în grecește și datéză din 1768.

Egumenii acestei monastiri, au fost numeroși, căci numai până la 1796, pomelnicul numără numai 18 egumeni, dintre cari cel mai mult a egumenat Dionisie Hudici, fondatorul bisericii. Vrednicii de amintit mai sunt: Sofronie, Ieromonachul Nifon, Iónichie Cogálnicénu, Paisie Ieromonach, fost mai pe urmă egumen al monastirei Precista mare din Roman. Pe o cruce de aur, cu 70 petre scumpe să citește: „făcută de ieromonahul Paisie 1805“. Mai târziu acesta a dăruit monastirei și o evanghelie mare, legată în aur și argint și care ar împodobi sfința masă chiar a celei mai îngrijite biserici din țară. Lui Paisie îi urmăză în în scaunul egumenatului din Doljești, Veniamin Putnénu Mutu¹⁾, în timpul căruí, Episcopul de Roman Gherasim, voind a face paretesire, din scaunul sfinitei Episcopii, pentru egumenatul din Doljești, sádește pe un deal aprópe de acéstă monastire, o vie mare de 12 pogóne și aduce 20 cușurí pétră, spre a-și face case bune și a împrejmuí monastirea cu zid. Nu se știe însă ce a urmut, căci egumenului Veniamin Mutu îi urmăză Veniamin Roset, archidiaconul eruditului Mitropolit Veniamin Costache, nepot lui Vasile Roset, ctitorul monastirei.

Ca cel ce a egumenat, la acéstă monastire 26 ani, fiind tot o dată (2 Februarie 1844) și Episcop de Roman, voiú insista ceva mai mult asupra lui. Pe cât de frumoșe este zugrăvită vieța Episcopului sėu, în „Cronica Romanului“, de Episcopul Melchisedech, pe atât de puține amintiri plăcute a lăsat din faptele sale, ca egumen la Doljești. Sub motiv de economie, desfințéză ospiciul pentru bătrîni și bolnavi, reduce numărul călugărilor și școla ce funcționa încă de la predecesorii lui

¹⁾ În anii din urmă a egumenatului sėu mușise.

egumeni, este lăsată în părăsire, cu tótă atențiunea și deosebitul interes, ce purta pentru acéastă școlă, părintele său duhovnicesc, Mitropolitul Veniamin Costache. Hirotonisindu-se însă Archiereu, redeschide școlă în monastire, unde mai târziu se preda științele necesare, pentru acei-ce doreau a deveni preoți; acésta pe de o parte spre a satisface dorința protectorului său Mitropolitul Veniamin, iar pe de altă parte urmărind interese bănești, de ore ce tot el era acel-ce hirotonisea preoți, pre acei ce isprăveau cursurile acestui seminar. Cât interes purta pentru acéastă școlă spirituală, nemuritorul Mitropolit, se vede din testamentul său: „Cărțile ce am lângă mine, împreună cu parte ce au rămas la sfînta Mitropolie, adică întregă vivlioteca mea, dorind fórte să nu se irosască, și să se înstreineze, fiind adunată cu multă greutate și mari cheltueli, o aferosesc Seminariei, ce frăția sa Arhiepiscopul Veniamin Roset, s'au făgăduit a înființa pentru monachi la sfînta monastire Doljești, spre pomenirea mea“.

Alegându-se Episcop la Roman, nu slujî în acéastă monastire, de cât numai atunci când hirotonisea preoți; ast-fel că și acum se istorisește de bătrîni, că numărul celor hirotonisiți aici, ar fi peste 50 preoți.

În biserică puține odóre sfînte pórta numele lui; de remarcat este numai un rînd sfînte vase fórte prețioase, de argint suflate cu aur, ce se păstiează și acum în cea mai bună stare. Ca îmbunătățiri materiale, în afară de biserică, făcu din pétra adusă de Episcopul Gherasim 2 pivnițe mari, una în Doljești și alta în Rotunda și o velniță la móra din Buhonca pentru fabricarea rachiului; pivnițele sunt și astă-đi în bună stare.

În timpul mișcării în țară în 1848, Roset luă parte activă, fiind partisanul tinerilor și a boerilor revoluționari. Cu căți-va boeri intimi din Iași și Roman, Episcopul Veniamin avea întâlniri nocturne aici în monastire, puindu-se la cale pentru reușita cauzei lor. După cum se știe însă mișcarea este ușor stinsă în Moldova, Mihail Sturza descopere complotul; și între cei urmăriți și exilați de Domn, este și Roset, pe care-l surgunește în munții Vrancei, la monastirea Soveja ¹⁾.

Grigore Ghica venind la Domnie 'l rechémă spre a-și relua scaunul Episcopal și chiar i se făgăduiește că va fi ales Mitropolit la Iași, în locul lui Meletie. Așa era de sigur Roset de isbândă, în cât plécă la Iași cu parte din bagaje și chiar își luă remas bun de la cei ai mona-

¹⁾ Aspră de tot era vieța surgunitului Episcop în monastirea Soveja, fiind străjuit de aprópe; neavënd voe să iasă din monastire de cât cel mult până la o stâncă din apropiere, care de atunci și până astă-đi se numește «Stânca Vlădicăi».

stirei. Nu este ales însă, pentru care adînc mîhnindu-se se îmbolnăvi, murind curînd (1851), fiind înmormîntat în Sfînta Episcopie de Roman.

Episcopului Veniamin Roset la Doljești îi urmează Arhiepiscopul Vladimir Irinopoleos Suhupan, care e cel din urmă egumen acestei mînăstiri. Cea întăi grijă la venirea sa aici, fu de a redeschide șcōla în mînăstire, unde chiar el, ajutat și de monachul Sevastian, preda științele necesare elevilor, așa că astă-đi în sat suut mulțișori gospodari ce aũ învățat la șcōla bătrînului și a veneratului Arhiepiscop. Acest egumen ar fi făcut îmbunătățiri mînăstirei, dar acum erau risipite o mare parte din gospodăria acestei mînăstiri. Sub dînsul (1860—1) urmează desființarea mînăstirei. În comisiunea rînduită aici pentru secularizarea bunurilor, luă parte Episcopul Melchisedec, pe atunci directorul Seminarului din Huși, părintele Dimitrie Matcaș, directorul Seminarului din Roman și un șef de birou rînduit de Ministerul Cultelor.

Egumenul Suhupan încredință în mînele comisiunei sigiliul mînăstirei, archiva, documentele moșilor, în fine tot ce s'aũ găsit mai de valōre, atăt în biserică cāt și afară de biserică ¹⁾.

Suhupan mînăuit s'a retras și s'a stabilit în Iași; iar părinții călugări, cāte-va đile după plecarea Arhiepiscopului și egumenului lor, întru una din đile, în sunetul clopotelor, cari începuse a suna dis-de-diminēță și însoțiți până la hotar, mai de tot norodul satului, plecară pe jos, ducînd din gloria și avutul acestei mînăstiri, numai ceea-ce fie care ducea pe umărul sēu!—stabilindu-se în mînăstirea Coșula, jud. Botoșani.

Frumōsa și falnică mînăstire, de o diniōră, astă-đi este umilita biserică a satului Doljești. Mihail Cogălnicēnu. în calitate de Ministru, vizitând acēstă mînăstire, curând după desființarea ei și vėdînd că și rudele sale, de aprōpe, sunt-miluitori și ostenitori acestui sfînt locaș, a înscris în budgetul Statului, atăt personalul, cāt și întreținerea bisericii. Legea clerului din 93 însă,—nedeclarând acēstă biserică monument istoric,—o trecu de la Stat în sarcina comunei, enumerāndu-se ast-fel în rîndul tuturor bisericuților sătești. Mare parte din ecaretele mînăstirei, rămāind stăpān Statul, s'aũ risipit și s'aũ distrus, fără nici un folos. Casele egumeniei și o parte din atenansele mai bune, aũ devenit local de reședință al Sub-prefecturii, mai tārziu aũ fost transformate în ca-

¹⁾ Nici un document de valōre, nici un act de fondațiune a mînăstirei, nu se găsește în archiva bisericii, ceea-ce face a crede că aũ fost luate de comisiune și duse la București. O sumedenie de cărți grecești, slavonești și românești, s'aũ păstrat aici până la 1875, cānd în urma ordinului Ministerului, aũ fost trimise de preotul îngrijitor și se păstrează în archiva Statului. Între cărțile vechi, ce a mai rămas în biserică, vrednic de amintit este un «pateric», scris de mână de ieromonachul Irintarch, în 1780.

sarmă; iar în anii din urmă, rămâind pustii, sub-semnatul a mijlocit la onoratul Minister ca să se dea ca locuință parochului, — neavând comuna casă parochială. Ministerul n'a admis cererea, iar casele cu atenansele s'au vîndut la licitație, pe o sumă de nimic. Cumpărătorul, — un Domn Sub-prefect, — le-a dărîmat pentru a-și ridica materialul, lăsând găurile neastupate și vravuri mari de dărîmături, chiar în fața bisericii, — cu toate protestările ce am făcut la locurile competente.

Biserica avînd zidul excepțional de gros (peste 2 metri), este foarte solidă ca construcție, dar de la zidirea ei, nefiind nici o dată reparată, este neagră de fum, sfinții de pe icóne sunt în mare parte șterși, iar odórele sfinte atât de usate, în cât multe nu se mai pot întrebuița în serviciu.

Sub-semnatul conștient de sarcina și datoriei ce am, chiar de la născut ca paroh în comună, cea întâi grijă mi-a fost ca să curăț și să repar această biserică. Ministerul însă s'a lepădat de dînsa, trimițându-ne la comună, comuna răspunde că n'are mijlóce, căci trebuie să plătescă 18 mii lei pentru școla ce s'a clădit, așa că bogata biserică, care s'a sacrificat pentru binele națiunei, este nevoită să cerșescă acum, dar nimeni nu-i dă nici un ajutor, căci toți îi întorc spatele și se leapădă!

Dintre numeroasele și întinsele moșii, ce a avut această mănăstire, a rămas și o livadă fructiferă, în întindere ca 10—12 hectare, plantată chiar de părinții călugării a acestei mănăstiri, ce înconjură biserica și care este podóba satului. De mai multe ori am apelat la buna-voința Onor Minister ca să redea bisericii această livadă, cu care venit, epitropia bisericescă, să facă reparațiunile necesare și să țină biserica în bună stare. Până acum însă cererea noastră n'a fost satisfăcută.

Freet Ath. Vasilescu.

DONAȚIUNI.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Ión S. Parapénu proprietarul moșiei Bianca, jud. Prahova, care a dăruit bisericeii filiale Sf. Ión din cătunul Bărăitaru, județul amintit un rînd de vestminte prețoștești în valóre de 190 l.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Valeria Alexandu Em. Pangál proprietara moșiei com. Păngalești, jud. Vlașca, care a dăruit bisericeii comunei amintite, o perdea de catifea pentru ușile Impărătești, una de atlas pentru iconostas, cum și doué rînduri perdele tot de atlas pentru icónele împărătești.

Se aduc mulțămiri publice D-rei Ecaterina Ionescu din comuna Coșereni, județul Ialomița și D-lui Gh. Gherghicénu din București, donând fie-care câte un rînd de acoperăminte pentru sf. vase și o pereche rucavițe de mătase bisericeii parohiale Sf. Nicole din comuna amintită.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Const. D. Polimeride proprietar și epítrop bisericeii din parohia Dobrotești, jud. Teleorman, dăruind bisericeii amintite, un Sf. Antimis în valóre de 9 l. 5 b.

Se aduc mulțămiri publice următoarelor persóne pióse, cari aú binevoit a dona diferite obiecte și anume: D-l Medic veterinar Dimitrie Protopopescu din București, a dăruit bisericeii parohiale Pátróia, jud. Dâmbovița, un epitrahil în valóre de 120 l. D-l Nicolae Popa Radu, cîntăreș din com. Dragomirești a făcut cu spesele sale, la biserica filială din cătunul Căpșuna, parohia Frásinei, com. Cobia, jud. Dâmbovița mai multe îmbunătățiri, pentru podóba și înfrumusețarea bisericeii cheltuind suma de 200 l. D-l Bănică Ión Seminarist a dăruit bisericeii parohiale Frásinei, un octoih mare în valóre de 20 l.

Se aduc mulțămiri publice următoarelor persóne pióse care aú binevoit a face ofrande la biserica parohiei Dragomirești, jud. Dâmbovița și anume: D-na A. Luca P. Nicolescu a dat doué perdele de mătase la sf. icóne a Domnului Iisus Christos și a Maicei Domnului și o bucată stofă de rips pentru îmbrăcat iconostasul și masa

unde se pune anafora. Anghelina Pr. At. Nicolescu, din Dragomirești cu spesele sale a făcut două icône împărătești, zugrăvindule și așezându-le în ramă cu giam, D-l Nicolae Popescu cântăreț din Dragomirești, a făcut, zugrăvit și așezat în ramă cu giam 4 icône cu spesele sale și Marin Ionescu zugrav din Tîrgoviște, a făcut, zugrăvit și așezat în ramă cu giam 2 icône.

Se aduc mulțămiri publice următorilor persoane pioșe, care au bine voit a dona la capela cimitirului din parohia și com. Dumbrăveni, jud. Botoșani, obiecte necesare acelei capele și anume: D-l Vasile Filote a donat un sfeșnic de alamă portativ, în valoare de 28 lei, Zoîța N. Talancă un lăicer de lână în valoare de 8 lei și Domnica Ferdinand a dăruit o iconiță mică „Sf. Varvara“ în valoare de 3 l.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Anica Gh. a Todiresei, dăruind bisericii „Sf. Nicolae“ din parohia com. Salcea, jnd. Botoșani un lăicer și un prosop în valoare de 10 lei, și D-nei Ralu Cantacuzin Pașcanu, care a dăruit bisericii „Sf. Voevođi“ din cătuna Prilpica filiala amintitei parohii, o iconă „Maica Domnului“ îmbrăcată cu argint, în valoare de 70 l.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Aspazia Dragomirescu, care a dăruit bisericii cu patronul „Ziua Crucii“, din urbea Iași, o candelă de argint în valoare de 50 l.

Se aduc mulțămiri publice tuturor persoanelor, pioșe, care au bine voit a ajuta cu bani, la repararea bisericii filiale din cătunul Vatra, parohia Concești com. Hudești-Mari, jud. Dorohoi, precum și la împrejmuirea cu grilaj a cimitirului din prejurul amintitei biserici și anume: Autoritatea comunală a dat 600 l. Cătunul Bașeu prin consilierul Ilie Barbazan a dat 100 l. Căt. Alba prin consilierul Iordachi Mirăuți a dat suma de 50 l. Căt. Lupeui a dat 100 l., asemenea D-l Const. Chițoc Epitrop parohiei amintite mai sus, a dat 154 l. Proprietarul Ion Franc a dat 150 stâlpi pentru facerea grilajului și suma de 20 l. Pr. Gh. Popescu din căt. Lupeni a dat 5 l., iar enoriașii cătuneii amintite, au contribuit cu suma de 536 l., din vinderea mucurilor de lumînări său dat 173 l., precum și la un număr de 22 persoane cari au contribuit cu suma de 75 l.

Se aduc căldurose mulțămiri D-lui Octavian Turculețu, Sub-prefect în jud. Vaslui pentru frumoasa și lăudabila donațiune ce a făcut bisericii parohiale Poinesti, județul amintit, constând dintr'un rind sfințite vase, o cruce și o cădelniță, toate frumos legate, în valoare de peste 300 l.

Se aduc mulțămiri publice persoanelor pioșe, care au bine-voit a dona bisericii parohiale „Sf. Nicolae“ din com. Manolésa, jud. Dorohoi, diferite obiecte și anume: D-na Maria Ionescu (astă-đi-Pancu) a donat un rind Minee complet, de rituala nouă în valoare de 154 l. Prezvitiera Pulheria Silvénu a donat o cădelniță de argint de china

în valoare de 25 l., și Gh. Cojocariu locuitor, a donat un orologiū și o psaltire ediția Sf. Sinod.

Se aduc mulțămiri publice următoarelor persoane și anume: D-lui Costache Constantinescu registrator-grefier la judecătoria de pace a ocolului Bibești, jud. Gorjiū, dăruind o cazanie ediția Sf. Sinod, legată cu pele marochin bisericeii filiale din parohia Pociovașiștea de sus; iar D-l Ion P. Mitoi un sfeșnic de lemn și Ion Constantinescu, elev în clasa III gimnasiu din Târgu, Jiū, istoria ev. I-ū, Pr. N. Constantinescu parohul respectiv revista Biserica Ortodoxă Română pe anii XXII și XXIII și revista Albina pe anul I-ū și al II-lea, toate pentru biblioteca parohiei Pociovașiștea, plaiu Novaci, județul Gorjiū.

Se aduc mulțămiri publice enoriașilor bisericeii filiale cu hramul Sf. Nicolae, din parohia Busu, jud. Mehedinți, cari au cumpărat și dăruit un chivot de nichel și o cruce în valoare de 130 lei.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Grigore Dan, din com. Strehaia, jud. Mehedinți, care la serbătorile paștelor a dăruit 5 kl. lumînari de ceară curată pentru bisericile din parohia Bistrița același județ.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Stan Mitroiu, din comuna Goicea-mare, jud. Doljiū, care a bine-voit a dăruii bisericeii din aceea comună, un policandru de bronz în valoare de 420 lei.

Se aduc mulțămiri publice Epitropiei bisericeii Madona-Dudu, din urbea Craiova, care a dăruit 1000 lei cu cari să se facă reparațiunile trebuitoare bisericeii cu hramul „Toți Sfinții“ (Hagi-Enuși) tot din Craiova, și să i se procure sfinte odore.

D-l Enache Roibescu și soția sa Maria din comuna Orodelu, jud. Doljiū, a dăruit bisericeii din comuna amintită un policandru de bronz în valoare de 370 l, pentru care li se aduc mulțămiri publice.

Se aduc mulțămiri publice Parohului Alexe Popescu al parohiei Perișoru, jud. Doljiū, dăruind mai multe volume din revista „Biserica Ortodoxă Română“ în scop de a se înființa bibliotecă parohială.

Se aduc mulțămiri publice D-nei Elisaveta Gh. Rădulescu din urbea T.-Jiū, care a dăruit bisericeii cu hramul „Sf. Apostoli“ din urbea amintită, un rînd de perdele cu pôlele lor pentru icônele împărătești și 3 dvere pentru ușile împărătești și cele laterale, toate în valoare de 90 lei.

D-na Maria Toma Ionescu din București proprietara moșiei Pleșoiu din jud. Doljiū, a dăruit bisericeii parohiale Pleșoiu o cruce a răsțignirei, 3 procovețe de mătase, 2 sfeșnice de nichel și un acoperămint pentru sf. masă, toate în valoare de 100 lei; iar D-na Maria

M. Brândușenu și Ión Lazăr au contribuit fie-care cu câte 20 lei pentru cumpărarea unei sobe în biserică, pentru aceste daruri li se aduc mulțămiri publice.

Se aduc mulțămiri publice următoarelor persoane pioșe, cari au dăruit obiecte necesare bisericeii din Plenița, jud. Doljiu și anume: Dumitru Manolescu o candelă de argint de china în valoare de 40 lei, Rada Marin Radu Neculae 3 perdele, Stancu Ión Penga o perdea, Maria Opran Iancu o perdea, Stana Florea Iancu o masă de bumbac și Maria Ión Cóje o masă de bumbac.

Se aduc mulțămiri publice D-lui I. I. Trușescu și soției sale Constantina, proprietar în comuna Pielești, jud. Doljiu, cari au dăruit bisericeii parohiale din acea comună un rînd veșminte bisericești în valoare de 300 lei.

Se aduc mulțămiri publice D-lor Gh. Balșu, Gh. Cretinu și Gh. Moruzzi proprietarii moșiei Danceu pl. Blahnița jud. Mehedinți cari au contribuit cu suma de 1000 lei la repararea interioară și exterioară a bisericeii parohiale din Danceu jud. amintit; precum și la un număr de 111 locuitori cari asemenea au contribuit cu suma de 767 lei, tot pentru biserica amintită.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Constantin Avram și Slăvuțenu din urbea Craiova, pentru că a dăruit un rînd veșminte bisericești în valoare de 80 lei, bisericeii parohiei Toiaga, din județul Doljiu.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Coman M. Ureche, comersant în urbea Craiova, care a dăruit bisericeii Obedeau din acea urbă, un sfeșnic de lemn lustruit.

Se aduc mulțămiri publice persoanelor pioșe care au bine-voit a dăruia bisericeii cu hramul „Sf. Impărați,” din com. Seliștea-Crucei, jud. Doljiu, obiecte necesare acelei bisericeii și anume: Marin Fl. Chifu cu soția sa Flórea au dăruit un policandru cu 10 luminaři în valoare de 200 l. Grigorie M. Chifu cu soția sa Tinca au dăruit obiecte în valoare de 140 l. Nechita M. Chifu cu soția sa Stana au dăruit 2 sfeșnice de nichel suflate cu argint pentru sf. masă în altar în valoare de 60 l. Nicolae N. Trancă cu soția sa Ana au dăruit obiecte în valoare de 40 l. Marin St. Părvulescu a dăruit o masă mare de blane în valoare de 20 l., și Ștefan Popescu cu soția sa Elena din com. Galicia-Mare au dăruit tot pentru biserica din Seliștea-Crucei un rînd veșminte preoțești complet naționale.

Se aduc mulțămiri publice D-lor Ión Enculescu și C. C. Gheorghiu din com. Șegarcea, jud. Doljiu, dăruind bisericeii din comuna amintită, cel dintău un sfeșnic de lemn poleit în valoare de 32 lei; iar al doilea o tócă de fier în valoare de 35 lei.

Se aduc mulțămiri publice persónelor pióse, care au bine-voit a veni în ajutor cu bani la reparația bisericei Sf. Voevođi din com. Strejești-de-sus, jud. Romanați și anume: D-l Iorgu Darvar proprietar în comuna amintită contribuind cu suma de 200 l. Onor. Primăria locală asemenea cu 200 l. Pr. Dimitrie Bădescu paroh, cu 48 l. Ión Mihăilescu Primar cu 10 l., precum și un număr de 280 locuitori tot din aceea comună cari au contribuit cu suma de 642 lei și 20 bani.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Alexandru C. Floreșteanu, din comuna Balș, județul Romanați, care a dăruit bisericei Sf. Impărați din comuna amintită, un jeț arhieresc în valóre de 60 l.

Se aduc mulțămiri publice pioșilor creștini enoriași ai parohiei Stoenesti jud. Vâlcea, cari au contribuit la procurarea veșmintelor și vaselor sfinte la biserica parohiei amintite.

Preotul paroh Ilie Georgescu, parohul parohiei Frățila, jud. Vâlcea, dăruind pentru biblioteca acelei parohii 190 cărți de cuprins variat și D-l Ión Filip cu soția sa Rosalia o candelă de argint de china și procovețe în valóre de 52 lei, pentru aceste fapte laudabile și demne de imitat, li se aduc mulțămiri publice.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Iorgu Dumitrescu, din comuna Podu-Bărbierului, jud. Dâmbovița, care a dăruit 124 exemplare „Maturisirea Păcătoșilor“ pentru bibliotecile parohiale urbane și rurale din jud. Romanați.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Laurian Bobăicenu, proprietar și epítrop din comuna Zegujani, jud. Mehedinți, care a contribuit cu 2057 lei, la îmbunătățirea și înfrumusețarea bisericei parohiale cu hramu Sf. Nicolae, din amintita comună.

Se aduc mulțămiri publice Prea Cuviosului Arhimandrit Ghimnasia Mironescu superiorul M-rei Bistrița, din jud. Vâlcea, care a dăruit bisericei din parohia „Popești“ jud. Vâlcea, un clopot în greutate de 350 kg., în valóre de 300 l.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Grigore Dan, din com. Strehaia, jud. Mehedinți, care a dăruit bisericei din parohia Bistrița o colimvitră, în valóre de 20 l.

Se aduc mulțămiri publice D-lor Toma C. Iliescu și Clement Cristea Beleț, cari au cumpărat, cel dintâiu o colimvitră de aramă în valóre de 60 lei, iar cel al doilea, un rînd de st. vase în valóre de 70 lei, pentru biserica din parohia Costești, jud. Vâlcea.

Se aduc mulțămiri publice Preotului M. Galicescu, supranumerar în parohia Galicea-Mare, jud. Dolj, care a dăruit bisericei din

parohia amintită, două candelă de argint în valoare de 35 lei și o față de masă în valoare de 5 lei.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Manea Ionescu, învățător, care a dăruit bisericii din comuna Moțăței, jud. Doljiu, o cădelniță de argint.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Grigore I. Ghioroiu, din com. Murgașiu, jud. Doljiu, care a dăruit bisericii parohiale din comuna amintită, mai multe cărți de ritual, ediția Sf. Sinod în valoare de 106 l, și a împodobit o de sărbătorea Nascerei Domnului, cu lumânări de cöră curată în valoare de 4 l.

Se aduc mulțămiri publice la un număr de 15 locuitori din parohia Călărășiu, jud. Doljiu cari au dăruit bisericii din numita parohie 5 candelă.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Coman M. Ureche, din urba Craiova, care a dăruit bisericii Obedenu din urba amintită, un steșnic de lemn lustruit, în valoare de 10 l.

Se aduc mulțămiri publice Pr. Cuv. Arhimandrit, Ieronim Ștefănescu și D-lui Gheorghie I. Teodor, ambii din Roman, hărăzind biserica „Precista Mare“, din Roman, cel întâiu două sfesnice în greutate de 64 chilograme și în valoare de 246 lei; iar cel al doilea, îmbrăcând cu argint suflat cu aur, trei iconițe ce stău înaintea icónelor împărătești, cheltuind 500 lei.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Nicolae Juncu și soției sale Profira, din comuna Bogzești, jud. Roman, dăruind bisericii din amintita comună, un epitaf în valoare de 80 lei.

Se aduc mulțămiri publice D-lor Gh. Ghimpea, N. M. Costin, Ión Popa și Ión M. Stoean, toți din comuna și parohia Bârsești, județul Putna, contribuind la cumpărarea unui policandru de alamă în valoare de 17 lei pentru biserica filială „Sf. Voevođi“ din parohia amintită.

Se aduc mulțămiri publice D-lui Hagi Ión Ridiche din Focșani, care cu a sa cheltuială în sumă de 300 lei, a făcut pardosela pe jos cu scânduri la biserica „Adormirea Maicei Domnului“ (Precista), filiala parohiei Sf. Dumitru din Focșani.

Se aduc mulțămiri publice persónelor pioșe ce au făcut donațiuni bisericii parohiale Valea-Babei, din com. Câmpurile, pl Zăbrăuț, jud. Putna și anume: Pr. Ión Mehedinți, din com. Soveja un clopot în greutate de 400 kg., în valoare de 1800 l. Pr. parohiei amintite, Dimitrie Grigoraș, 6 candelă, o cădelniță de argint plache și un rind vestminte de stofă, în valoare de 160 l. Ión Arbunescu învățător în com. Câmpurile, a dăruit sf. vase complete și un chivot tôte ar-

gint plache în valoare de 200 lei și Costache Mihalache din Tîrgu-Cucului, jud. R.-Sărat, a dat o evanghelie ediția Sf. Sinod.

Se aduc mulțămiri publice persónelor pióse și anume: Maria P. Tuflicică, Maria Gh. Orlénu, Alexandru Iurașcu, Marghióla Teodor, Maria D. Tzanu și Alexandrina Constantinescu, cari din sentiment religios și demne de imitat au dăruit bisericeii parohiale „Nașterea Maiceii Domnului“ (Săpunariu) din urbea Focșani, diferite obiecte, ce s'au și trecut în inventariul bisericeii parohiei amintite.

Se aduc mulțămiri publice D lui Ión Nenitescu și soției sale Elena, proprietari în com. Tg.-Valea-rea, jud. Bacău, donând bisericeii „Adormirea Maiceii Domnului“, parohia Orășa-Mare, com. Târgu-Valea-Rea, acel județ, o pereche cununii de aur, în valoare de peste 300 lei.

Se aduc mulțămiri publice persónelor în număr de 102, cari au contribuit cu suma de 214 lei și 50 bani, la cumpărarea unui clopot bisericeii Sf. Voevođi, din secția Răcăuți, comuna Onești, plasa Troțuș, jud. Bacău, tot în scopul de mai sus s'a oferit și de comuna amintită 200 lei.

Se aduc mulțămiri publice locuitorilor și învățătorului cătunei Rebea, jud. Bacău, care au contribuit cu suma de 135, la cumpărarea a diferite obiecte, pentru biserica filială Sf. Voevođi din parahia Horgești, județul amintit.

Se aduc mulțămiri publice enoriașilor parohioii Bârsești, județul Putna, cumpărând pentru biserica aceleii parohii, diferite obiecte necesare aceleii bisericeii.

Se aduc mulțămiri publice D-nului Ghiță Hagi Tudorache, mare proprietar în com. Budesa, pl. Pitești, jud. Argeș, dăruind cărămida necesară pentru construirea caseii parohiale din com. amintită.

Se aduc mulțămiri publice locuitorilor în număr de 123 din comuna Vișóra pendinte de parohia Mărunței, jud. Olt cari eu contribuit de bună voe și din sentiment religios cu suma de 147 lei 70 bani, pentru cumpărarea unui rînd veșminte preotești la biserica filială „Sf. Voevođi“ din comuna Vișóra pendinte de parohia amintită.

Se aduc mulțămiri publice la toți locuitorii și enoriașii bisericeii Sf. Nicolae din com. Chilia, căt. Perești, jud. Olt, pl. Oltu-Vedea, cari au contribuit cu suma de 158 lei la cumpărarea de cărți pentru biserica amintitei comuni și anume: Penticostar, Triod, Octoichul cel mare, Psaltirea, Tipicul bisericesc, Minee și Moliftelnic.

Se aduc mulțămiri publice persónelor pióse și anume: Maria I.

Antonescu și D-șora Matilda D. Vasilescu din parohia Drăgănești-de-jos, jud. Oltu, cari au dăruit bisericeii din parohia amintită obiecte în valoare de peste 50 l.

Se aduc mulțămiri publice locuitorilor în număr 124 din comuna Râscăeți-Drăghinésca, jud. Argeș și un număr de 18 locuitori din com. Vulturénca același județ, cari au contribuit cu suma de 104 lei la formarea fondului pentru întreținerea pangarului bisericeii parohiale din com. Râscăeți Drăghinésca, județul amintit, spre exemplu de incurajare și a altora.

D-na Maria Constantin Furtunachi, din com. Isvoru-de-jos, jud. Argeș, dăruind bisericeii parohiale din comuna amintită diferite obiecte de valoare, i se aduc mulțămiri publice pentru fapta sa lăudabilă și demnă de imitat.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, exprimă mulțămiri D-lui Badea G. Jipa din urbea Brăila, care a bine-voit a dona bisericeii cu patronul Sf. M. Dimitrie din parohia Islaz, jud. Brăila, o iconă împărătescă a Domnului Nostri Iisus Christos în valoare de 200 lei.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, aduce mulțămiri D-lui V. Covaciu și preotului Constantin Bășgan parochul bisericeii din parochia Cănlăbugeac, jud. Tulcea, cari au procurat cu spesele lor o piatră de marmură pentru sf. masă. în valoare de 120 lei.

Chiriarchia Dunărei-de-jos, aduce mulțămiri D-lui Badea G. Jipa comerciant din urbea Brăila, care a bine-voit a înzestra biserica din parochia Islaz, jud. Brăila, cu o iconă mare împărătescă chipul „Maicei Domnului“, în valoare de 200 lei precum și cu una candelă de argint, în valoare de 40 lei.

Chiriarchia Dunărei-de-jos exprimă mulțămiri D-lui Ión Calenderu Administratorul Domeniilor Coronei, care a bine-voit a dona bisericeii Sf. Ierarch Nicolae din parohia Rușetu, jud. Brăila, o cădelniță de argint de China în valoare de 50 lei.

